



4 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΕΠ ΚΡΗΤΗΣ 2021-2027

4.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο παρόν κεφάλαιο παρατίθεται η περιγραφή του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Κρήτης για την χρονική περίοδο 2021-2027 (ΕΠ Κρήτης 2021-2027), με ιδιαίτερη αναφορά:

1. Στο γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής του.
2. Στο περιεχόμενό του.
3. Στα έργα και στις δραστηριότητες που αφορούν στο εν λόγω πρόγραμμα.

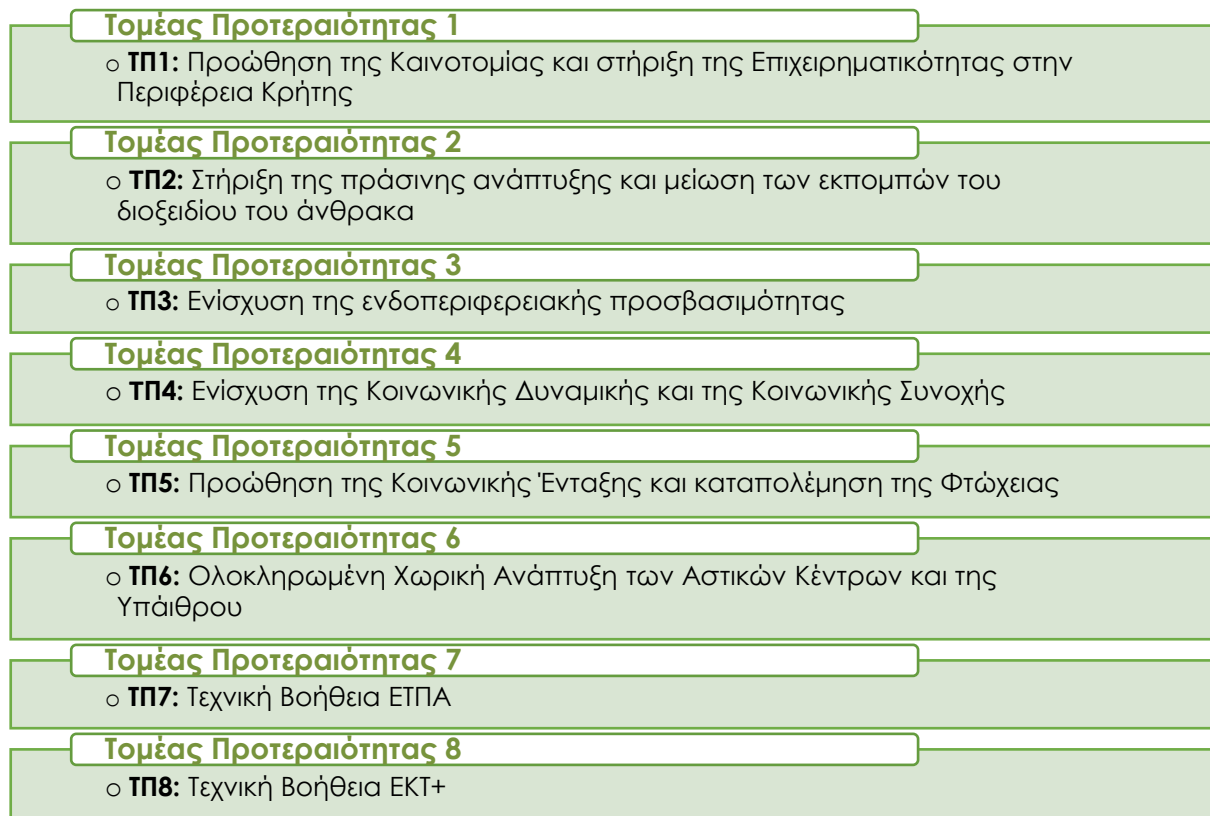
4.2 ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΕΠ ΚΡΗΤΗΣ 2021-2027

Γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής του παρόντος Προγράμματος αποτελεί η Περιφέρεια Κρήτης, η οποία περιλαμβάνει τους Νομούς Χανίων, Ρεθύμνης, Ηρακλείου και Λασιθίου και έχει έδρα το Ηράκλειο, πρωτεύουσα του ομώνυμου νομού. Η νήσος Κρήτη οριοθετείται Βόρεια από το Κρητικό Πέλαγος και Νότια από το Λιβυκό Πέλαγος. Με συνολική έκταση 8.335,9 km², εκτείνεται σε μήκος περίπου 260 km και το πλάτος της κυμαίνεται από τα 60 έως τα 12 km στο στενότερο σημείο της, τον Ισθμό της Ιεράπετρας. Οι ακτές της έχουν μήκος που ανέρχεται σε περίπου 1.065 km.

Στην Περιφέρεια Κρήτης, εκτός της νήσου Κρήτης, περιλαμβάνονται επίσης και αρκετά μικρά νησιά, όπως η Γαύδος, η Ντία, το Κουφονήσι, το Γαϊδουρονήσι ή Χρυσή, οι Διονυσάδες, η Σπιναλόγκα και το Παξιμάδι, εκ των οποίων τα περισσότερα είναι ακατοίκητα. Η νήσος Κρήτη εντοπίζεται περίπου 160 km νότια της ελληνικής ηπειρωτικής χώρας, νότια του Αιγαίου πελάγους και βόρεια του Λιβυκού.

4.3 ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΕΠ ΚΡΗΤΗΣ 2021-2027

Η επιχειρησιακή διάρθρωση του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Κρήτης περιλαμβάνει τομείς προτεραιότητας, που σχετίζονται με διαφορετικές θεματικές ενότητες, έχουν συγκεκριμένες κατευθύνσεις ανάπτυξης και συγκεκριμένες δράσεις. Οι παρεμβάσεις (υποδομές και θεσμικά μέτρα) επικεντρώνονται σε **8 Τομείς Προτεραιότητας (Προτεραιότητες)** συμπεριλαμβανόμενης της Τεχνικής Βοήθειας και **19 Ειδικούς Στόχους**. Οι Τομείς Προτεραιότητας διάρθρωσης του ΕΠ Κρήτης παρουσιάζονται στο ακόλουθο **Σχήμα**.



Σχήμα 4-1: Οι Τομείς Προτεραιότητας (Προτεραιότητες) του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Κρήτης

Οι προαναφερθέντες Τομείς Προτεραιότητας του Προγράμματος περιλαμβάνουν 19 Ειδικούς Στόχους (ΕΣ), οι οποίοι παρουσιάζονται συνοπτικά στον ακόλουθο **Πίνακα**.

Πίνακας 4-1: Οι Ειδικοί Στόχοι (ΕΣ) ανά Τομέα Προτεραιότητας του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Κρήτης

Τομέας Προτεραιότητας	Κωδ. ΕΣ	Ειδικός Στόχος
ΤΠ1 - Προώθηση της Καινοτομίας και στήριξη της επιχειρηματικότητας	ΕΣ1	Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων της έρευνας και της καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών.
	ΕΣ2	Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των παραγωγικών επενδύσεων.
ΤΠ2 - Στήριξη της πράσινης ανάπτυξης και μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.	ΕΣ3	Προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.
	ΕΣ4	Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών και της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα.
	ΕΣ5	Προαγωγή της πρόσβασης στο νερό και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού.
	ΕΣ6	Ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, μεταξύ άλλων σε αστικές περιοχές και μείωση κάθε μορφής ρύπανσης.



Τομέας Προτεραιότητας	Κωδ. ΕΣ	Ειδικός Στόχος
ΤΠ3 - Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής προσβασιμότητας.	ΕΣ7	Ανάπτυξη και ενίσχυση της βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης, ασφαλούς και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση σε ΔΕΔ-Μ και στη διασυνοριακή κινητικότητα.
ΤΠ4 - Ενίσχυση της Κοινωνικής Δυναμικής και της Κοινωνικής Συνοχής.	ΕΣ8	Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης σε χωρίς αποκλεισμούς και ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης μέσω της ανάπτυξης προσβάσιμων υποδομών, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της εξ αποστάσεως και της διαδικτυακής εκπαίδευσης και κατάρτισης.
	ΕΣ9	Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγείας, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, και προώθηση της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα που βασίζεται στην οικογένεια και την τοπική κοινότητα.
	ΕΣ10	Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία.
ΤΠ5 - Προώθηση της Κοινωνικής Ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας.	ΕΣ11	Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία, συγκεκριμένα, τους νέους, ιδίως μέσω της υλοποίησης των εγγυήσεων για τη νεολαία, τους μακροχρόνια άνεργους και τις μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας, και για τα οικονομικά αδρανή άτομα, καθώς και μέσω της προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας.
	ΕΣ12	Προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα έως τη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, καθώς και περαιτέρω έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση και την εκπαίδευση και επιμόρφωση ενηλίκων, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους και της προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρίες.
	ΕΣ13	Προώθηση της ενεργού ένταξης, με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων, και της ενεργού συμμετοχής, και βελτίωση της απασχολησιμότητας, ειδικότερα για τις μειονεκτούσες ομάδες.
	ΕΣ14	Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών, περιλαμβανομένων των μεταναστών.
	ΕΣ15	Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως των ΡΟΜΑ.
	ΕΣ16	Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, περιλαμβανομένων υπηρεσιών που προάγουν την πρόσβαση σε στέγαση και υπηρεσιών φροντίδας με επίκεντρο τον άνθρωπο, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης, εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία, με έμφαση στα παιδιά και στις μειονεκτούσες ομάδες, βελτίωση της προσβασιμότητας, μεταξύ άλλων για τα άτομα με αναπηρίες, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης.
	ΕΣ17	Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών.
ΤΠ6 - Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη των Αστικών Κέντρων και της Υπαιθρου.	ΕΣ18	Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές.
	ΕΣ19	Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών.



Τομέας Προτεραιότητας	Κωδ. ΕΣ	Ειδικός Στόχος
ΤΠ7 - Τεχνική Βοήθεια ΕΠΑ		
ΤΠ8 - Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ+		

4.4 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΕΠ ΚΡΗΤΗΣ 2021-2027

Στην παρούσα Ενότητα παρουσιάζονται συνοπτικά οι παρεμβάσεις και οι δράσεις που περιλαμβάνει το ΕΠ Κρήτης, όπως αυτές αντιστοιχούν στους Τομείς Προτεραιότητας και στους Ειδικούς Στόχους του Προγράμματος. Αναλυτικότερη περιγραφή τους παρατίθεται στο **Παράρτημα 5** της παρούσας.

4.4.1 Τομέας Προτεραιότητας 1: Προώθηση της Καινοτομίας και Στήριξη της Επιχειρηματικότητας

Ο **Τομέας Προτεραιότητας 1** ικανοποιεί τον **Στόχο Πολιτικής 1** της νέας πολιτικής συνοχής της ΕΕ για «Μια πιο ανταγωνιστική και έξυπνη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού, καθώς και της περιφερειακής ψηφιακής διασυνδεσιμότητας».

Στο πλαίσιο του συγκεκριμένου Τομέα Προτεραιότητας τίθενται οι ακόλουθοι **Ειδικοί Στόχοι** (οι οποίοι αναμένεται να επιτευχθούν μέσω των αντίστοιχων παρεμβάσεων και δράσεων, όπως αυτές παρουσιάζονται ακολούθως).

Ειδικός Στόχος	ΕΣ1: Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων της έρευνας και της καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών [1.1].
Σύνοπτική περιγραφή ΕΣ	<p>Το επιχειρηματικό οικοσύστημα της Κρήτης έχει αναπτύξει μια ροπή προς την καινοτομία και έχει πραγματοποιήσει σημαντικές επενδύσεις ενσωμάτωσης νέων τεχνολογιών, δίχως ωστόσο το γεγονός αυτό να οδηγεί σε αυξημένες δυνατότητες δημιουργίας νέων ανταγωνιστικών προϊόντων.</p> <p>Στο πλαίσιο της Περιφερειακής Διάστασης της Εθνικής RIS 2021-2027 θα επιδιωχθούν δράσεις: 1) εστιασμένης ενίσχυσης της καινοτόμου επιχειρηματικότητας με υποστήριξη πρωτοβουλιών συνεργασίας για ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών, αξιοποιώντας τη δυναμική που αναπτύσσεται λόγω της πράσινης και ψηφιακής μετάβασης, 2) ενίσχυσης/αναβάθμισης των ερευνητικών υποδομών των φορέων της γνώσης της Περιφέρειας για ενδυνάμωση της έρευνας σε τομείς εξειδίκευσης της περιφερειακής οικονομίας. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης</p> <p>Ο εν λόγω Ειδικός Στόχος επιδιώκει την ενδυνάμωση του οικοσυστήματος καινοτομίας της Κρήτης μέσω της ενίσχυσης των δεσμών έρευνας-επιχειρηματικότητας και την αύξηση των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων για την έρευνα και την ανάπτυξη (Ε&Α). Ειδικότερα θα συμβάλει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της περιφερειακής οικονομίας, στην εκμετάλλευση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, στην αντιστροφή του «brain drain» και θα ενισχύσει τις δαπάνες Ε&Α από τις επιχειρήσεις. Αυτό θα επιτευχθεί (α) με τη συνέχιση των δράσεων που εδραιώνουν τη συνεργασία και συναντήληψη ερευνητών και επιχειρήσεων και (β) με την ενίσχυση των προϋποθέσεων που ενδυναμώνουν το παραγόμενο ερευνητικό έργο στα Ιδρύματα της Κρήτης προς όφελος του brain gain, της</p>



	ενίσχυσης των τομέων αριστείας και της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των τομέων της περιφερειακής οικονομίας με υψηλή προστιθέμενη αξία.
Δράση/εις	<ul style="list-style-type: none">■ Δ1.1. Συμπράξεις επιχειρήσεων με ερευνητικούς οργανισμούς. Στο πλαίσιο της δράσης προβλέπεται η χρηματοδότηση συμπράξεων επιχειρήσεων με ερευνητικούς οργανισμούς στους τομείς προτεραιότητας που θα αναδειχθούν από την Επιχειρηματική Ανακάλυψη σε Περιφερειακό Επίπεδο, στο πλαίσιο του Περιφερειακού Σκέλους της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.■ Δ1.2. Ενίσχυση ερευνητικών υποδομών τοπικού χαρακτήρα. Στο πλαίσιο της δράσης προβλέπεται η χρηματοδότηση Ερευνητικών Υποδομών των ΑΕΙ και Ερευνητικών Ιδρυμάτων περιφερειακής εμβέλειας της Κρήτης, τα οποία προωθούν την καινοτομία στους Τομείς Προτεραιότητας του Περιφερειακού Σκέλους της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, για τους οποίους θα διενεργηθεί η διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης σε Περιφερειακό Επίπεδο. Οι ερευνητικές υποδομές που θα χρηματοδοτηθούν δε συμπεριλαμβάνονται στο Πολυετές Σχέδιο Ερευνητικών Υποδομών.
Συμβολή στον ειδικό στόχο	<p>Η υλοποίηση των προτεινόμενων δράσεων θα συμβάλει:</p> <ul style="list-style-type: none">■ Στην ενίσχυση του οικοσυστήματος καινοτομίας της Περιφέρειας Κρήτης μέσω της ενδυνάμωσης των συνεργασιών επιχειρηματικών φορέων και φορέων της γνώσης και του καινοτόμου επιχειρείν.■ Στην ενίσχυση και στον εμπλουτισμό του παραγόμενου τεχνολογικού έργου των ΑΕΙ και Ερευνητικών Ιδρυμάτων μέσω Ερευνητικών Υποδομών, σε τομείς που συνδέονται με την οικονομία της Κρήτης και εξειδικεύονται στην Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης.

Ειδικός Στόχος	ΕΣ2: Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των παραγωγικών επενδύσεων [1.iii] .
Σύνοπτική περιγραφή ΕΣ	<p>Οι μικρές, πολύ μικρές και μεσαίες ΜΜΕ κυριαρχούν στον επιχειρηματικό χώρο της Κρήτης και συνιστούν το βασικό δημιουργό θέσεων απασχόλησης. Πολλές από αυτές, στερούνται εμπειρίας σε θέματα σύγχρονης διοίκησης και μακροχρόνιου στρατηγικού και επιχειρησιακού σχεδιασμού, όπως και αντίληψης των νέων απαιτήσεων που διαμορφώνονται σε επίπεδο επιχειρηματικών προτύπων και τεχνολογικών τάσεων στο διεθνή ανταγωνισμό.</p> <p>Οι επιπτώσεις της πανδημίας του Covid 19 καθιστούν αναγκαία την ενίσχυση των ΜΜΕ με κατάλληλο μίγμα κινήτρων για:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Ανάληψη επενδυτικών δραστηριοτήτων σε τομείς που η Κρήτη διαθέτει συγκριτικό πλεονέκτημα και δύναται να μετασχηματίσουν την περιφερειακή οικονομία.2. Πρόσβαση των ΜΜΕ στη χρηματοδότηση.3. Άρση εμποδίων στο επιχειρείν σε οικονομικούς κλάδους που έχουν πληγεί.4. Ενίσχυση της απασχόλησης. <p>Ο εν λόγω Ειδικός Στόχος θα επιδιώξει την προσαρμογή των υφισταμένων επιχειρήσεων της Κρήτης στις νέες συνθήκες επιχειρηματικότητας, παραγωγής και ανταγωνιστικότητας που διαμορφώνονται σε διεθνές επίπεδο. Προτεραιότητα θα δοθεί στο μετασχηματισμό των επιχειρήσεων προς περισσότερο βιώσιμα και αποδοτικά ως προς τους πόρους επιχειρηματικά μοντέλα, όπως αυτά που συντελούν στην προστασία του περιβάλλοντος και τη μείωση του κόστους παραγωγής (πράσινες επενδύσεις). Επιπλέον, επιδιώκει την ενίσχυση νέων επιχειρήσεων σε τομείς που διαφοροποιούν το παραγωγικό σύστημα της Κρήτης και ενισχύουν την ανταγωνιστικότητά του, στο πλαίσιο του πράσινου, μπλε και ψηφιακού μετασχηματισμού.</p>
Δράση/εις	<ul style="list-style-type: none">■ Δ2.1. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των Επιχειρήσεων. Στο πλαίσιο της δράσης προβλέπεται η χρηματοδότηση επενδυτικών σχεδίων ΜΜΕ, που θα ενισχύουν την ανταγωνιστικότητά τους σε τομείς προτεραιότητας που χαρακτηρίζονται ως περιφερειακές εστίες ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος της



	<p>Περιφέρειας Κρήτης, συμπεριλαμβανομένων των προτεραιοτήτων που θα αναδειχθούν από τη διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης σε περιφερειακό επίπεδο. Στο πλαίσιο της δράσης δύνανται να χρηματοδοτούνται και νεοφυείς επιχειρήσεις στους εν λόγω Τομείς Προτεραιότητας.</p>
<p>Συμβολή στον Ειδικό Στόχο</p>	<p>Η υλοποίηση της προτεινόμενης δράσης θα συμβάλει:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων στις διεθνείς αγορές, καθώς και την ανάκαμψη από την ύφεση που δημιούργησε η πανδημία του covid - 19. ■ Στη δημιουργία ευνοϊκότερου περιβάλλοντος για την επιχειρηματική δραστηριότητα μέσω της παροχής δέσμης κινήτρων. ■ Στη μεγέθυνση των επιχειρήσεων σε όρους απασχολούμενου ανθρώπινου δυναμικού και πάγιου κεφαλαίου και στη βελτίωση της παραγωγικότητας σε όρους προστιθέμενης αξίας.

4.4.2 Τομέας Προτεραιότητας 2: Στήριξη της Πράσινης Ανάπτυξης και Μείωση των Εκπομπών Διοξειδίου του Άνθρακα

Ο **Τομέας Προτεραιότητας 2** ικανοποιεί τον **Στόχο Πολιτικής 2** της νέας πολιτικής συνοχής της ΕΕ για «Μια πιο πράσινη, με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα που μετατρέπεται σε μια οικονομία μηδενικών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και ανθεκτική Ευρώπη, μέσω της προώθησης της δίκαιης μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης των κινδύνων και της βιώσιμης αστικής κινητικότητας».

Στο πλαίσιο του συγκεκριμένου Τομέα Προτεραιότητας τίθενται οι ακόλουθοι **Ειδικοί Στόχοι** (οι οποίοι αναμένεται να επιτευχθούν μέσω των αντίστοιχων παρεμβάσεων και δράσεων, όπως αυτές παρουσιάζονται ακολούθως).

<p>Ειδικός Στόχος</p>	<p>ΕΣ3: Προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου [2.i].</p>
<p>Σύνοπτική περιγραφή ΕΣ</p>	<p>Η ενεργειακή κατανάλωση των κτιρίων του δημόσιου τομέα παραμένει υψηλή λόγω της μεγάλης ηλικίας του κτιριακού αποθέματος, για το οποίο καταγράφεται χαμηλό επίπεδο θερμομόνωσης και ενεργειακών προδιαγραφών του ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού. Στο Περιφερειακό Σχέδιο Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή (ΠΕΣΚΑ) αναδεικνύεται η ανάγκη προσαρμογής των δημόσιων κτιρίων της Κρήτης στην κλιματική αλλαγή. Στις προτεραιότητες που τίθενται βάσει της αρχής "energy efficiency first", που υιοθετεί το Green Deal, είναι η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων του δημόσιου τομέα. Ο εν λόγω Ειδικός Στόχος θα υποστηρίξει τη βελτίωση των ενεργειακών απαιτήσεων στον τομέα των δημόσιων κτιρίων, μέσω της προσαρμογής του κτιριακού αποθέματος στις νέες κλιματικές συνθήκες, σε συμφωνία με τις προτεραιότητες που θέτουν η ΕΣΠΚΑ και τον ΠΕΣΚΑ.</p>
<p>Δράση/εις</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Δ3.1. Ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων δημόσιου τομέα Στο πλαίσιο της δράσης προβλέπεται η ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων του δημόσιου τομέα (Γενικής Κυβέρνησης/κτίρια περιφερειακής εμβέλειας, ΟΤΑ α και β βαθμού), στις παρακάτω ενδεικτικές κατηγορίες: <ul style="list-style-type: none"> ○ Σχολικά κτίρια. ○ Διοικητήρια.



	<ul style="list-style-type: none">○ Περιφερειακά νοσοκομεία.○ Πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα.○ Αθλητικές εγκαταστάσεις.○ Άλλα κτίρια.
Συμβολή στον ειδικό στόχο	Η υλοποίηση της προτεινόμενης δράσης, η οποία λαμβάνοντας υπόψη την ενεργειακή κατανάλωση και τα χαρακτηριστικά των κτιρίων (π.χ. χρήση κτιρίου, προφίλ λειτουργίας, παλαιότητα συστημάτων, συνολική επιφάνεια, κατηγορία ενεργειακής απόδοσης κ.α.), θα δίνει προτεραιότητα σε κτίρια με υψηλή ενεργειακή κατανάλωση, η αναβάθμιση των οποίων θα επιτυγχάνει τη μεγαλύτερη εξοικονόμηση ενέργειας. Επιπλέον, οι προς χρηματοδότηση παρεμβάσεις θα περιλαμβάνουν, όπου αυτό είναι τεχνικά και οικονομικά εφικτό, έξυπνα συστήματα διαχείρισης ενέργειας και αξιοποίηση ΑΠΕ. Οι παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν θα πρέπει να αναβαθμίζουν τα κτίρια στην υψηλή εκείνη κατηγορία ενεργειακής απόδοσης που θα ορίζει ο ισχύον Κανονισμός Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων (KENAK). Συνεπώς αναμένεται να συνδράμει στη μείωση των εκπομπών CO ² σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του ΕΣΕΚ, όπως αυτές εξειδικεύονται στο Περιφερειακό Σχέδιο για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΠΕΣΠΚΑ) Περιφέρειας Κρήτης

Ειδικός Στόχος	ΕΣ4: Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών και της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα [2.iv].
Σύνοπτική περιγραφή ΕΣ	Με βάση την ΕΣΠΚΑ και τον ΠΕΣΚΑ η Κρήτη προσδιορίζει, εκτός από τις δράσεις που θα αναληφθούν σε επίπεδο κατασκευής έργων υποδομής, τη θωράκιση του οικοσυστήματος απέναντι στις φυσικές καταστροφές, με έμφαση στις πλημμύρες. Η αποτελεσματική αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών προϋποθέτει τον άρτιο εξοπλισμό των αρμοδίων φορέων συμπεριλαμβανομένων των ΟΤΑ α & β βαθμού με σύγχρονα μέσα αντιμετώπισης και κατάλληλα εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό. Ο εν λόγω Ειδικός Στόχος θα υποστηρίξει την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της Περιφέρειας Κρήτης, όσον αφορά τόσο στις επιπτώσεις από την κλιματική αλλαγή, όσο και στη θωράκισή της απέναντι στην πρόληψη και αντιμετώπιση πλημμυρικών φαινομένων.
Δράση/εις	<ul style="list-style-type: none">■ Δ4.1. Αντιπλημμυρική Προστασία Στο πλαίσιο της δράσης θα υλοποιηθούν έργα αντιμετώπισης πλημμυρικών φαινομένων, (αντιπλημμυρικά έργα μικρής κλίμακας) σε περιοχές που χωροθετούνται σε ζώνες Υψηλού Κινδύνου Πλημμύρας στο Υδατικό Διαμέρισμα της Κρήτης και στα αστικά κέντρα του νησιού.■ Δ4.2. Ετοιμότητα φορέων για αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών Στο πλαίσιο της δράσης περιλαμβάνεται:<ul style="list-style-type: none">○ Η προμήθεια εξοπλισμού που θα συμβάλει στη βελτίωση της ετοιμότητας των ΟΤΑ α' & β' βαθμού για τη διαχείριση φυσικών καταστροφών που συνδέονται με το κλίμα και φυσικά φαινόμενα (πλημμύρες, σεισμοί).○ Η ενημέρωση/ευαισθητοποίηση του πληθυσμού για την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών.
Συμβολή στον Ειδικό Στόχο	Η υλοποίηση των προτεινόμενων δράσεων θα συμβάλει στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και των απειλών από καιρικά και φυσικά φαινόμενα. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη διαχείριση επιφανειακών απορροών, υδατορεμάτων, πλημμυρικών ποταμών και στη διαχείριση ομβρίων, βάσει του Σχεδίου Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας (ΣΔΚΠ) της Περιφέρειας Κρήτης.

Ειδικός Στόχος	ΕΣ5: Προαγωγή της πρόσβασης στο νερό και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού [2.v].
Σύνοπτική περιγραφή ΕΣ	Με δεδομένη την ικανοποίηση των απαιτήσεων της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ, η Περιφέρεια Κρήτης επιδιώκει την υλοποίηση συστημάτων διαχείρισης λυμάτων σε οικισμούς Δ' Κατηγορίας με προτεραιότητα τις παράκτιες τουριστικές και οικολογικά ευαίσθητες περιοχές.



	<p>Επιπλέον, η αντιμετώπιση των μεγάλων απωλειών των δικτύων, κυρίως λόγω παλαιότητας ή ακατάλληλων υλικών των δικτύων, καθώς και η βελτίωση της παρεχόμενης ποιότητας νερού ύδρευσης, εξακολουθούν να αναφέρονται ως ανάγκες. Στο Σχέδιο Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Κρήτης, αναδεικνύονται οι κύριες ανάγκες για την ενίσχυση της αποδοτικότητας και της αιφόρου χρήσης του νερού ύδρευσης και προτείνονται οι βασικές παρεμβάσεις για καταγραφή, έλεγχο/μείωση διαρροών, ενίσχυση δυναμικότητας/επέκταση δικτύων ύδρευσης, διασφάλιση ποιότητας του νερού και οικονομική βιωσιμότητα των υπηρεσιών ύδατος, για να επιτευχθεί πλήρης συμμόρφωση με την Οδηγία των Υδάτων (2000/60/ΕΚ) και την Οδηγία για το πόσιμο νερό (98/83/ΕΚ).</p> <p>Ο συγκεκριμένος Ειδικός Στόχος θα επιδιώξει τη βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων πόρων της Κρήτης με ορθολογική διαχείριση αυτών, λαμβάνοντας υπόψη τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, την καθολική πρόσβαση του πληθυσμού σε καλής ποιότητας πόσιμο νερό, τον περιορισμό των διαρροών στα δίκτυα ύδρευσης, την εξασφάλιση καλής ποιότητας νερού κολύμβησης, την προστασία του υπόγειου υδροφόρου και της θαλάσσιας και χερσαίας χλωρίδας και πανίδας.</p>
Δράση/εις	<ul style="list-style-type: none">■ Δ5.1. Συμπλήρωση/Αναβάθμιση των δικτύων ύδρευσης Στο πλαίσιο της δράσης θα υλοποιηθούν έργα:<ul style="list-style-type: none">○ Αναβάθμισης – συμπλήρωσης υφιστάμενων δικτύων ύδρευσης που βελτιώνουν την ποιότητα του παρεχόμενου νερού και περιορίζουν τις απώλειες.○ Κατασκευής νέων δικτύων και συστημάτων ύδρευσης σε περιοχές που έχουν περιορισμένη παροχή νερού ύδρευσης.■ Δ5.2. Διαχείριση Υγρών αποβλήτων Στο πλαίσιο της δράσης θα υλοποιηθούν έργα συλλογής και επεξεργασίας λυμάτων οικισμών Δ' Κατηγορίας, με έμφαση σε οικολογικά ευαίσθητες και παράκτιες τουριστικές περιοχές.
Συμβολή στον ειδικό στόχο	<p>Οι παραπάνω δράσεις θα συμβάλουν στην αποδοτική και αιφόρο διαχείριση των υδάτινων πόρων της Κρήτης και ειδικότερα του νερού ύδρευσης υπό το πρίσμα της κλιματικής αλλαγής, καθώς και στην προστασία του υδροφόρου ορίζοντα και του θαλάσσιου οικοσυστήματος της Κρήτης με την κατασκευή των απαιτούμενων υποδομών διαχείρισης λυμάτων.</p>

Ειδικός Στόχος	<p>ΕΣ6: Ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, μεταξύ άλλων σε αστικές περιοχές και μείωση κάθε μορφής ρύπανσης [2.vii].</p>
Σύνοπτική περιγραφή ΕΣ	<p>Οι πράσινες υποδομές σε συνδυασμό με άλλες πρακτικές δύνανται να αντιμετωπίσουν φυσικές καταστροφές και ακραία καιρικά φαινόμενα εφόσον ως πολυλειτουργικά συστήματα (π.χ. απορροή όμβριων υδάτων, μείωση ορμής υδάτων – απορρόφηση από το έδαφος, μείωση εκπομπών CO²). Επομένως, μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως μέσο για την ενίσχυση της αστικής ανθεκτικότητας. Τα πλεονεκτήματά τους τις καθιστούν ολοένα και πιο αναγκαίες στο αστικό περιβάλλον, για τον περιορισμό των αρνητικών επιπτώσεων της αστικοποίησης, της ανθρώπινης δραστηριότητας και της κλιματικής αλλαγής.</p> <p>Στο Περιφερειακό Σχέδιο Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή αναδεικνύεται η ανάγκη προσαρμογής των κοινόχρηστων χώρων των αστικών κέντρων στην κλιματική αλλαγή με ανάπτυξη βιοκλιματικών υποδομών, αύξηση του αστικού πρασίνου και την εν γένει ενίσχυση των πράσινων υποδομών.</p> <p>Ο συγκεκριμένος Ειδικός Στόχος θα επιδιώξει να αντιμετωπίσει τις βασικές περιβαλλοντικές προκλήσεις των αστικών και ημιαστικών κέντρων της Κρήτης υπό το πρίσμα της κλιματικής αλλαγής και της συγκέντρωσης πληθυσμού με την ενίσχυση των πράσινων υποδομών. Ως εκ τούτου, επιδιώκει αύξηση του αστικού πρασίνου και βελτίωση της αναλογίας του με το δομημένο χώρο, μέριμνα για την αστική βιοποικιλότητα σε συμφωνία με την Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα και ανάπτυξη/προώθηση βιοκλιματικών υποδομών στον δημόσιο χώρο, και βελτίωση του θερμικού περιβάλλοντος των αστικών κέντρων της Κρήτης.</p>



Δράση/εις	<ul style="list-style-type: none"> ■ Δ6.1. Πράσινες υποδομές στο αστικό περιβάλλον <p>Στο πλαίσιο της δράσης θα υλοποιηθούν έργα βελτίωσης – αναβάθμισης του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος των αστικών κέντρων της Περιφέρειας Κρήτης. Ενδεικτικά θα υλοποιηθούν Δράσεις:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Ανάπλασης των κοινοχρήστων χώρων με ενισχυμένα πράσινα και βιοκλιματικά χαρακτηριστικά (υψηλής θερμικής και ενεργειακής απόδοσης). ○ Ενίσχυσης των λοιπών πράσινων υποδομών.
Συμβολή στον ειδικό στόχο	<p>Η αύξηση του αστικού πρασίνου και η βελτίωση της αναλογίας του με τον δομημένο χώρο, η μέριμνα για την αστική βιοποικιλότητα και η ανάπτυξη/προώθηση βιοκλιματικών υποδομών στον δημόσιο χώρο με βάση το ΠΕΣΠΚΑ, θα συμβάλλουν στη βελτίωση της προσβασιμότητας σε περιβαλλοντικά αναβαθμισμένους κοινόχρηστους χώρους και στη βελτίωση του θερμικού περιβάλλοντος των αστικών κέντρων της Κρήτης.</p> <p>Οι Δράσεις του εν λόγω Ειδικού Στόχου συνδέονται με τη μείωση των εκπομπών CO² και την κλιματική «ουδετερότητα» των αστικών περιοχών, καθώς και με τους στόχους που σχετίζονται με την προσαρμογή των πόλεων και των κτιρίων στην κλιματική αλλαγή. Επίσης προωθούν την ανάκαμψη, την ευημερία και την ανθεκτικότητα της ελληνικής οικονομίας, προωθώντας ενισχύοντας τον κατασκευαστικό τομέα, τη βιομηχανία και το αστικό περιβάλλον.</p>

4.4.3 Τομέας Προτεραιότητας 3: Ενίσχυση της Ενδοπεριφερειακής Προσβασιμότητας στη Περιφέρεια Κρήτης

Ο **Τομέας Προτεραιότητας 3** ικανοποιεί τον **Στόχο Πολιτικής 3** της νέας πολιτικής συνοχής της ΕΕ για «Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας».

Στο πλαίσιο του συγκεκριμένου Τομέα Προτεραιότητας τίθενται οι ακόλουθοι **Ειδικοί Στόχοι** (οι οποίοι αναμένεται να επιτευχθούν μέσω των αντίστοιχων παρεμβάσεων και δράσεων, όπως αυτές παρουσιάζονται ακολούθως).

Ειδικός Στόχος	<p>ΕΣ7: Ανάπτυξη και ενίσχυση της βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης, ασφαλούς και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση σε ΔΕΔ-Μ και στη διασυνοριακή κινητικότητα [3.ii].</p>
Σύνοπτική περιγραφή ΕΣ	<p>Οι ενδοπεριφερειακές διαφοροποιήσεις των δεικτών απόδοσης και οδικής ασφάλειας του Εθνικού και Επαρχιακού δικτύου της Κρήτης δημιουργούν άμεσες και συνεχιζόμενες ανάγκες αναβάθμισης των τμημάτων που διευκολύνουν τη σύνδεση ζωνών με έντονη αγροτική και τουριστική δραστηριότητα και ζωνών με στοιχεία ιστορικού και φυσικού περιβάλλοντος με το ΔΕΔ-Μ, καθώς και βελτίωση των επιπέδων παθητικής και ενεργητικής οδικής ασφάλειας αυτού, με γνώμονα το χαμηλότερο δυνατό περιβαλλοντικό αποτύπωμα.</p> <p>Το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών (ΕΣΣΜ), με ορίζοντα το 2037 και η 1^η αναθεώρηση του ΣΠΕΜ λαμβάνοντας υπόψη και τις προτεραιότητες που τίθενται σε περιφερειακό επίπεδο, εξειδικεύουν τους οδικούς άξονες προτεραιότητας του Εθνικού και Περιφερειακού οδικού δικτύου της Κρήτης, οι οποίοι χρήζουν αναβάθμισης.</p> <p>Η διασφάλιση ασφαλούς και αποδοτικής λειτουργίας (με όρους απαιτούμενου χρόνου μετακίνησης) του οδικού δικτύου της Κρήτης ενισχύεται με την ανάπτυξη ανθεκτικών στην κλιματική αλλαγή υποδομών λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για Βιώσιμη και Έξυπνη Κινητικότητα (Sustainable and Smart Mobility Strategy SSMS, το στόχο fit for 55 και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Οδική Ασφάλεια 2021-2027. Βασική προϋπόθεση είναι η ανάπτυξη ευφών συστημάτων μεταφορών (ITS) στο οδικό δίκτυο.</p> <p>Ο Ειδικός Στόχος θα επιδιώξει μείωση του χρόνου μετακίνησης επιβατών και εμπορευμάτων, (β) αύξηση της κινητικότητας ανθρώπων και αγαθών, (γ) βελτίωση της προσβασιμότητας. Ως προς την ενίσχυση της ασφάλειας, μείωση θανατηφόρων</p>



	<ul style="list-style-type: none">○ Η επίτευξη των προϋποθέσεων ασφάλειας των χώρων παιδικής φροντίδας (πχ στατική επάρκεια, δημόσια υγεία).○ Η αντιμετώπιση των αυξημένων αναγκών στέγασης παιδικής φροντίδας, ιδιαίτερα στα αστικά κέντρα και σε περιοχές με μεγάλες πληθυσμιακές συγκεντρώσεις. <p>■ Δ8.2. Αναβάθμιση/συμπλήρωση των υποδομών α' βάρθμιας και β' βάρθμιας εκπαίδευσης.</p> <p>Στο πλαίσιο της δράσης θα χρηματοδοτηθεί η αναβάθμιση / συμπλήρωση υποδομών α' βάρθμιας και β' βάρθμιας εκπαίδευσης (κτίρια και εξοπλισμός), με προτεραιότητα στις υποδομές της α' βάρθμιας εκπαίδευσης (νηπιαγωγεία και δημοτικά). Μέσω της εν λόγω δράσης θα διασφαλιζονται:</p> <ul style="list-style-type: none">○ Εκπαιδευτικές υποδομές που εξυπηρετούν τις απαιτήσεις ενός σύγχρονου εκπαιδευτικού συστήματος.○ Η επίτευξη των προϋποθέσεων ασφάλειας των εκπαιδευτικών χώρων (πχ στατική επάρκεια, δημόσια υγεία κτλ).○ Η κάλυψη των διαπιστωμένων αναγκών στις υποδομές εκπαίδευσης λόγω θεσμικών ρυθμίσεων (πχ. δίχρονη υποχρεωτική προσχολική εκπαίδευση Ν. 4521/2018).○ Η αντιμετώπιση των αυξημένων πιέσεων για σχολικές μονάδες, ιδιαίτερα στα αστικά κέντρα. <p>■ Δ8.3. Αναβάθμιση/συμπλήρωση των υποδομών γ' βάρθμιας εκπαίδευσης</p> <p>Στο πλαίσιο της δράσης θα χρηματοδοτηθεί η αναβάθμιση / συμπλήρωση υποδομών γ' βάρθμιας εκπαίδευσης (κτίρια και εξοπλισμός). Μέσω της εν λόγω δράσης θα διασφαλιζονται:</p> <ul style="list-style-type: none">○ Εκπαιδευτικές υποδομές που εξυπηρετούν τις απαιτήσεις ενός σύγχρονου συστήματος γ' βάρθμιας εκπαίδευσης.○ Η επίτευξη των προϋποθέσεων ασφάλειας των κτιρίων των ΑΕΙ της Κρήτης (πχ στατική επάρκεια, δημόσια υγεία).○ Η αντιμετώπιση των αναγκών σε κτίρια εκπαίδευσης και εξοπλισμό λόγω μετασχηματισμού/αναβάθμισης, προσθήκης νέων σχολών κλπ των ΑΕΙ της Κρήτης.
Συμβολή στον ειδικό στόχο	Οι παραπάνω δράσεις συνδράμουν στην υλοποίηση σύγχρονων συνθηκών εκπαίδευσης και ασφαλών υποδομών σε όλες τις βαθμίδες, καθώς και εξασφάλιση ικανών δομών παιδικής φροντίδας για να στηριχθεί η απασχόληση των γυναικών και γενικότερα των μελών των νέων οικογενειών/νοικοκυριών.

Ειδικός Στόχος	ΕΣ9: Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγείας, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, και προώθηση της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα που βασίζεται στην οικογένεια και την τοπική κοινότητα [4.ν].
Σύνοπτική περιγραφή ΕΣ	Ζητούμενα στην Περιφέρεια Κρήτης αποτελούν τα ακόλουθα: <ul style="list-style-type: none">■ Η περαιτέρω ενίσχυση των βρεφονηπιακών παιδικών σταθμών με στόχο την υποστήριξη της απασχόλησης των γυναικών και γενικά των μελών νέων νοικοκυριών.■ Η συμπλήρωση/αναβάθμιση των υποδομών για λοιπές δομές κοινωνικής φροντίδας/μέριμνας για την κάλυψη αναγκών ευπαθών ομάδων της Περιφέρειας στα αστικά κέντρα και την ύπαιθρο, με στόχο την παροχή αναβαθμισμένων υπηρεσιών φιλοξενίας και ημερήσιας φροντίδας των ΑΜΕΑ, των μεταναστών, των παιδιών που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση ή ζουν σε συνθήκες φτώχειας, των ΡΟΜΑ κ.λπ..■ Η ανάπτυξη ειδικών κλινών στις υποδομές υγείας, η συμπλήρωση των δομών πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας με προτεραιότητα στις τουριστικές και ορεινές περιοχές, η αναβάθμιση των κτιριακών εγκαταστάσεων των νοσοκομείων, καθώς και η αναβάθμιση του βιοϊατρικού εξοπλισμού και των κινητών μονάδων



	<p>υγείας, λαμβάνοντας υπόψη και τις ανάγκες που δημιούργησε η πανδημία του Covid 19.</p> <p>Συνεπώς, ο εν λόγω Ειδικός Στόχος επιδιώκει τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας, μέσω της αναβάθμισης και συμπλήρωσης των σχετικών υποδομών χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικών ομάδων και περιοχών, καθώς και στην αντιμετώπιση των δυσμενών επιπτώσεων της τρέχουσας πανδημίας του Covid 19.</p>
Δράση/εις	<ul style="list-style-type: none">■ Δ9.2. Αναβάθμιση/συμπλήρωση των υποδομών κοινωνικής πρόνοιας Στο πλαίσιο της δράσης θα υλοποιηθεί η αναβάθμιση/συμπλήρωση υποδομών κοινωνικής πρόνοιας (κτίρια, εξοπλισμοί) για την παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών σε ευάλωτες ομάδες (ΑΜΕΑ, ηλικιωμένοι, παιδιά, άστεγοι κλπ.). Μέσω της εν λόγω δράσης θα διασφαλίζονται:<ul style="list-style-type: none">○ Υποδομές που μπορούν να υποστηρίξουν τις απαιτήσεις ενός σύγχρονου συστήματος υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας.○ Η εκπλήρωση των προϋποθέσεων κοινωνικής ένταξης και καλής ποιότητας ζωής ευάλωτων ομάδων, ιδιαίτερα στα αστικά κέντρα.■ Δ9.1. Αναβάθμιση/συμπλήρωση των υποδομών υγείας. Στο πλαίσιο της δράσης θα υλοποιηθεί η αναβάθμιση - συμπλήρωση υποδομών (κτίρια, εξοπλισμός) υγείας όλων των βαθμίδων, με προτεραιότητα στην ΠΦΥ και στις ειδικές κλίνες, καθώς και η προμήθεια κινητού εξοπλισμού (ασθενοφόρα και κινητές μονάδες) για την παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών υγείας στον πληθυσμό της Κρήτης και σε ευάλωτες ομάδες (ΑΜΕΑ, ψυχικά ασθενείς, παιδιά, κλπ.).
Συμβολή στον ειδικό στόχο	<p>Η προαναφερθείσες δράσεις θα συμβάλλουν:</p> <ul style="list-style-type: none">■ Στην εξασφάλιση των προϋποθέσεων για παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας σε ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού (ΑΜΕΑ, άστεγοι, μετανάστες, απροστάτευτα ανήλικα παιδιά, ηλικιωμένοι, ΡΟΜΑ κλπ.).■ Στην εξασφάλιση υποδομών που μπορούν να υποστηρίξουν τις απαιτήσεις ενός σύγχρονου και βιώσιμου συστήματος δημόσιας υγείας με προτεραιότητα στην ΠΦΥ.■ Στον περιορισμό των μετακινήσεων ασθενών σε νοσοκομεία της Αττικής.■ Στην εξασφάλιση προϋποθέσεων για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών όπως η πανδημία covid-19 σε όλη την επικράτεια της Κρήτης.
Ειδικός Στόχος	ΕΣ10: Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία [4.vi].
Σύνοπτική περιγραφή ΕΣ	<p>Οι αρχαιολογικοί χώροι και τα μουσεία της Κρήτης αποτελούν σημαντικούς πόλους έλξης επισκεπτών με διαχρονικά αυξανόμενη επισκεψιμότητα.</p> <p>Σημαντικά μνημεία προτείνονται για ένταξη στον κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO, όπως :</p> <ul style="list-style-type: none">■ Τα Μινωικά ανακτορικά κέντρα.■ Οι οχυρώσεις προμαχωνικού τύπου, (ενετικά τείχη του Ηρακλείου, Βενετσιάνικες οχυρώσεις των Χανίων κλπ.).■ Το φρούριο της Σπιναλόγκας. <p>Σημαντικές προκλήσεις στον τομέα του πολιτισμού-τουρισμού καταγράφονται:</p> <ul style="list-style-type: none">■ Η ενίσχυση/συμπλήρωση και αξιοποίηση της πολυεπίπεδης μουσειακής υποδομής.■ Η ανάδειξη, αξιοποίηση και ενοποίηση των μνημειακών συνόλων και αρχαιολογικών χώρων υψηλής επισκεψιμότητας και η διασύνδεσή τους με την τοπική οικονομία και κοινωνία ενισχύοντας και τον τουρισμό ποιότητας.■ Η προστασία των μνημειακών συνόλων από την κλιματική αλλαγή.



	<ul style="list-style-type: none"> ■ Η αξιοποίηση των ΤΠΕ για την ανάδειξη του μνημειακού πλούτου . ■ Η ενίσχυση των υποδομών σύγχρονου πολιτισμού. ■ Η ανάδειξη ανενεργών ιστορικών και διατηρητέων κτιρίων για τη φιλοξενία χρήσεων προστιθέμενης αξίας στον πολιτισμό και την τοπική οικονομία. ■ Η προβολή του πολιτιστικού πλούτου και του φυσικού περιβάλλοντος της Κρήτης διεθνώς. <p>Ο Ειδικός Στόχος θα επιδιώξει τη διασύνδεση του ιστορικού/πολιτιστικού κεφαλαίου της Κρήτης με την τοπική οικονομία, την ενίσχυση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας ως τουριστικού προορισμού εμπειρίας και την εδραίωσή της ως ανταγωνιστικής περιφέρειας στη διεθνή αγορά.</p>
<p>Δράση/εις</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Δ10.1. Τουριστική Προβολή Στο πλαίσιο της δράσης θα πραγματοποιηθεί η προβολή των φυσικών και πολιτισμικών πόρων της Κρήτης, στο πλαίσιο της Περιφερειακής Στρατηγικής Τουριστικής Προβολής και Τουριστικής Ανάπτυξης. Μέσω της εν λόγω δράσης θα επιδιώκεται: <ul style="list-style-type: none"> ○ Η ενημέρωση της παγκόσμιας αγοράς για τις δυνατότητες που παρέχει η Κρήτης ως τουριστικός προορισμός, με σεβασμό των θεμάτων ασφάλειας και προστασίας. ○ Η διεύρυνση των αγορών και της τουριστικής περιόδου. ■ Δ10.2. Προστασία και ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος Στο πλαίσιο της δράσης θα πραγματοποιηθεί η προστασία και ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος της Κρήτης, μέσω της συμπλήρωσης των υποδομών των αρχαιολογικών μουσείων, την ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων υψηλής επισκεψιμότητας, την εξασφάλιση προϋποθέσεων παροχής υπηρεσιών υποδοχής, εξυπηρέτησης και περιήγησης του επισκέπτη και την ανάδειξη ανενεργών ιστορικών και διατηρητέων κτιρίων για τη φιλοξενία χρήσεων προστιθέμενης αξίας στον πολιτισμό και την τοπική οικονομία. Μέσω της εν λόγω δράσης θα επιδιώκεται: <ul style="list-style-type: none"> ○ Η ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων της Κρήτης και τη διασύνδεσή τους με την τοπική οικονομία. ○ Η συμπλήρωση και ανάδειξη του δικτύου των αρχαιολογικών μουσείων της Κρήτης ○ Η ανάδειξη διατηρητέου κτιριακού αποθέματος που κινδυνεύει να καταστραφεί προς όφελος του πολιτισμού και της περιφερειακής ανάπτυξης.
<p>Συμβολή στον ειδικό στόχο</p>	<p>Οι παραπάνω δράσεις θα συμβάλλουν στην προστασία, ανάδειξη και ενιαία προβολή του ιστορικού/πολιτιστικού κεφαλαίου της Κρήτης και στη διασύνδεσή του με την τοπική οικονομία. Ως εκ τούτου, αναμένεται να ενισχύσει την ελκυστικότητα της Περιφέρειας ως τουριστικού προορισμού εμπειρίας και την εδραίωση της Κρήτης ως ανταγωνιστικού προορισμού στη διεθνή αγορά.</p>

4.4.5 Τομέας Προτεραιότητας 5: Προώθηση της Κοινωνικής Ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας (ΕΚΤ+)

Ο **Τομέας Προτεραιότητας 5** ικανοποιεί τον **Στόχο Πολιτικής 4** της νέας πολιτικής συνοχής της ΕΕ για «Μια πιο κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων».

Στο πλαίσιο του συγκεκριμένου Τομέα Προτεραιότητας τίθενται οι ακόλουθοι **Ειδικοί Στόχοι** (οι οποίοι αναμένεται να επιτευχθούν μέσω των αντίστοιχων παρεμβάσεων και δράσεων, όπως αυτές παρουσιάζονται ακολούθως).



<p>Ειδικός Στόχος</p>	<p>ΕΣ11: Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία, συγκεκριμένα, τους νέους, ιδίως μέσω της υλοποίησης των εγγυήσεων για τη νεολαία, τους μακροχρόνια ανέργους και τις μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας, και για τα οικονομικώς αδρανή άτομα, καθώς και μέσω της προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας [4.α].</p>
<p>Σύνοπτική περιγραφή ΕΣ</p>	<p>Το ποσοστό ανεργίας στην Κρήτη σημείωσε υψηλές τιμές τα χρόνια της οικονομικής ύφεσης (2009-2015). Ωστόσο, παρέμεινε μικρότερο από τον Εθνικό Μέσο Όρο. Την περίοδο 2015-2019 η ανεργία μειώνεται με πολύ μεγαλύτερους ρυθμούς σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα (51,6% έναντι 30%). Την περίοδο 2019 – 2020 αυξάνεται υπερβαίνοντας για πρώτη φορά την εθνική μέση τιμή (16,3%). Η πανδημία COVID-19 επέφερε μείωση στην τουριστική κίνηση και απώλεια κυρίως εποχικών θέσεων εργασίας. Η μακροχρόνια ανεργία ακολουθεί τις τάσεις της χώρας και της ΕΕ.</p> <p>Στην Κρήτη ο ρυθμός μεταβολής των φορέων κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας την περίοδο 2019-2021 παρουσιάζει μεν αυξητικές τάσεις αλλά παραμένει χαμηλότερος από τον μέσο όρο της Χώρας (7%). Μόνο 6 νέοι φορείς ενεγράφησαν στο γενικό μητρώο φορέων ΚΑΛΟ το 2021.</p> <p>Ο Ειδικός Στόχος θα υποστηρίξει την ενίσχυση της απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης στην Περιφέρεια Κρήτης, την προαγωγή της κοινωνικής επιχειρηματικότητας με ενίσχυση επενδύσεων σε κλάδους αιχμής της έξυπνης εξειδίκευσης, καθώς και τη συνέχιση της λειτουργίας του Περιφερειακού Μηχανισμού Παρακολούθησης της Αγοράς Εργασίας, συμπληρωματικά με τον Εθνικό Μηχανισμό.</p>
<p>Δράση/εις</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Δ11.1. Δράσεις συμβουλευτικής-κατάρτισης-πιστοποίησης- πρακτικής άσκησης-mentoring ανέργων. Η δράση αφορά στην ενίσχυση της απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης της Κρήτης μέσω δράσεων συμβουλευτικής – κατάρτισης – πιστοποίησης - πρακτικής άσκησης - mentoring, για απόκτηση δεξιοτήτων που ενισχύουν τη δυνατότητα απασχόλησης, με προτεραιότητα σε τομείς της περιφερειακής οικονομίας που σχετίζονται τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης. ■ Δ11.2. Ενίσχυση κοινωνικών επιχειρήσεων. Η δράση αφορά στην προαγωγή της κοινωνικής επιχειρηματικότητας με ενίσχυση επενδύσεων σε κλάδους αιχμής της έξυπνης εξειδίκευσης. Στο πλαίσιο της Εθνικής Πολιτικής ΚΑΛΟ, αλλά και της Περιφερειακής Στρατηγικής θα υποστηριχθεί η κοινωνική επιχειρηματικότητα στους τομείς: <ul style="list-style-type: none"> ○ Τουρισμός εμπειρίας και γενικότερα υπηρεσίες του τουριστικού κλάδου. ○ Αγροδιατροφή. ○ Υπηρεσίες υγείας, πρόνοιας, εκπαίδευση. ○ Φυσικό περιβάλλον & πράσινες τεχνολογίες. ○ Κυκλική οικονομία. ○ Οικοτεχνία / χειροτεχνία. ■ Δ11.3. Περιφερειακός Μηχανισμός Διάγνωσης Αναγκών Αγοράς Εργασίας. Η δράση αφορά στη συνέχιση της λειτουργίας του Περιφερειακού Μηχανισμού Παρακολούθησης της Αγοράς Εργασίας, συμπληρωματικά με τον Εθνικό Μηχανισμό.
<p>Συμβολή στον ειδικό στόχο</p>	<p>Οι παραπάνω δράσεις θα συμβάλλουν στην ενίσχυση της απασχόλησης και της αυτοαπασχόλησης στην Περιφέρεια Κρήτης, στην προαγωγή της κοινωνικής επιχειρηματικότητας με ενίσχυση επενδύσεων σε κλάδους αιχμής της έξυπνης εξειδίκευσης, καθώς και στη συνέχιση της λειτουργίας του Περιφερειακού Μηχανισμού Παρακολούθησης της Αγοράς Εργασίας, συμπληρωματικά με τον Εθνικό Μηχανισμό.</p>
<p>Ειδικός Στόχος</p>	<p>ΕΣ12: Προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα έως τη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, καθώς και περαιτέρω έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση και την εκπαίδευση</p>



και επιμόρφωση ενηλίκων, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους και της προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρίες [4.στ].	
Σύνοπτική περιγραφή ΕΣ	<p>Η προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα έως τη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους και της προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρίες αποτελεί προτεραιότητα και επισημαίνεται στο κείμενο της σύστασης του Συμβουλίου (ΕΕ) 2021/1004 για τη θέσπιση ευρωπαϊκής εγγύησης για το παιδί (Child Guarantee).</p> <p>Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου προωθείται η στήριξη της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς και η ισότιμη πρόσβαση και ένταξη παιδιών στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα.</p>
Δράση/εις	<ul style="list-style-type: none">■ Δ12.1. Προώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση για παιδιά σε ανάγκη και ιδιαίτερα ευάλωτα παιδιά (Νέα εναρμόνιση από 2022 και μετά). Η δράση αφορά στην παροχή υπηρεσιών φροντίδας και φιλοξενίας παιδιών (παιδικό-βρεφονηπιακοί σταθμοί κλπ.) για άτομα που έχουν ευθύνη παιδιών, συμπεριλαμβανομένων των ΑΜΕΑ, σε νοικοκυριά που απειλούνται από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό. Η δράση θα εφαρμοστεί στην περίοδο 2022 και μετά. Η δράση, επιπλέον υποστηρίζει την καλύτερη ισορροπία εργασίας/ζωής για τα μέλη των νέων οικογενειών και ιδιαίτερα των γυναικών, η ανεργία των οποίων στην Κρήτη καταγράφει ποσοστό 60% του συνόλου των εγγεγραμμένων ανέργων (ΟΑΕΔ, 2014-2020).■ Δ12.2. Ανάπτυξη και ενδυνάμωση διεπιστημονικών συμβουλευτικών και υποστηρικτικών δομών και μαθησιακής υποστήριξης/συνεκπαίδευσης μαθητών/ μαθητριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για την ισότιμη πρόσβαση και συμπερίληψη στην εκπαίδευση. Η δράση δίνει τη δυνατότητα ενσωμάτωσης και εξασφάλισης της προσβασιμότητας όλων των μαθητών στο κοινωνικό γίγνεσθαι με αποτέλεσμα την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού, της σχολικής αποτυχίας και της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου.■ Δ12.3. Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) ΣΤΕΜ. Η δράση αφορά στην ενίσχυση παιδιών γυμνασίου χαμηλών εισοδηματικών κριτηρίων.
Συμβολή στον ειδικό στόχο	<p>Αναμενόμενη συμβολή των άνωθι δράσεων στη επίτευξη του ΕΣ:</p> <ul style="list-style-type: none">■ Η υποστήριξη της πρόσβασης σε υπηρεσίες παιδικής μέριμνας θα συμβάλει στην ενίσχυση της απασχολησιμότητας των εχόντων τη φροντίδα παιδιών (κυρίως γυναικών).■ Η υποστήριξη μαθητών ΑΜΕΑ και μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο γενικό σχολείο θα συμβάλει στην κοινωνική ένταξη και καθολική πρόσβαση των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού στη δημόσια εκπαίδευση.■ Η υποστήριξη μαθητών γυμνασίου χαμηλών εισοδηματικών κριτηρίων.
Ειδικός Στόχος	ΕΣ13: Προώθηση της ενεργού ένταξης, με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων, και της ενεργού συμμετοχής, και βελτίωση της απασχολησιμότητας, ειδικότερα για τις μειονεκτούσες ομάδες [4.η].
Σύνοπτική περιγραφή ΕΣ	<p>Η προώθηση της ενεργού ένταξης, η εξασφάλιση ισότητας των ευκαιριών, η ενεργός συμμετοχή, και η βελτίωση της απασχολησιμότητας αποτελεί προτεραιότητα του προγράμματος. Με δεδομένο ότι η ανεργία των γυναικών καταγράφει ποσοστό 60% του συνόλου των εγγεγραμμένων ανέργων (ΟΑΕΔ, 2014-2020) θα πρέπει να υποστηριχθεί η καλύτερη ισορροπία εργασίας/ζωής για τα μέλη των νέων οικογενειών και ιδιαίτερα των γυναικών.</p>



Δράση/εις	<ul style="list-style-type: none"> ■ Δ13.1. Προσχολική φροντίδα για παιδιά που διαβιούν ή κινδυνεύουν από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό, συμπεριλαμβανομένων των ΑΜΕΑ (μέτρα εναρμόνισης 2021-22). ■ Δ13.2. Δράσεις για την συμμετοχή μειονεκτουσών ομάδων (π.χ. παιδιά, ΑΜΕΑ) στον αθλητισμό, τον πολιτισμό και την ενεργή κοινωνική ζωή χωρίς αποκλεισμούς. ■ Δ13.3. Δράσεις εξοικείωσης με τις ΤΠΕ για χρήση στην καθημερινή ζωή και άρση του αποκλεισμού. ■ Δ13.4. Capacity building για φορείς σχετικούς με την κοινωνική ένταξη.
Συμβολή στον ειδικό στόχο	<p>Στο πλαίσιο αυτό, οι παραπάνω δράσεις αναμένεται να συμβάλλουν:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Στη βελτίωση της απασχολησιμότητας των γυναικών. ■ Στην ενεργό συμμετοχή μειονεκτουσών ομάδων σε δραστηριότητες με στόχο την κοινωνική τους ένταξη. ■ Στην ενίσχυση της επιχειρησιακής ικανότητας των φορέων που δραστηριοποιούνται στην προώθηση δράσεων κοινωνικής ένταξης. <p>Ο Ειδικός Στόχος συμβάλει επίσης στη διασφάλιση της ενεργούς γήρανσης και στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού των ηλικιωμένων, μέσω της απόκτησης βασικών ψηφιακών δεξιοτήτων αλλά και τη συμμετοχή τους σε δραστηριότητες.</p>

Ειδικός Στόχος	<p>ΕΣ14: Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών, περιλαμβανομένων των μεταναστών [4.θ].</p>
Σύνοπτική περιγραφή ΕΣ	<p>Η ένταξη στο εκπαιδευτικό σύστημα και η πρόσβαση στην αγορά εργασίας των υπηκόων τρίτων χωρών αποτελούν προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν. Ταυτόχρονα, τα στοιχεία δείχνουν ότι εξακολουθεί να υπάρχει σημαντικό και αυξανόμενο κοινωνικοοικονομικό χάσμα μεταξύ των ατόμων με μεταναστευτικό υπόβαθρο και της κοινωνίας. Στο πλαίσιο αυτό, η συμμετοχή στην αγορά εργασίας ατόμων με μεταναστευτικό υπόβαθρο παρεμποδίζεται από διάφορες συναφείς προκλήσεις, συμπεριλαμβανομένης της περιορισμένης γνώσης της ελληνικής γλώσσας, της έλλειψης πρόσβασης σε ποιοτική εκπαίδευση που οδηγεί σε χαμηλά εκπαιδευτικά αποτελέσματα και του σχολικού διαχωρισμού, όπως αναφέρουν οι εκθέσεις της EL Country για το 2019 και το 2020.</p> <p>Οι ΟΤΑ Α βαθμού συγκαταλέγονται μεταξύ των φορέων που καλούνται να προσφέρουν υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης, πρόσβασης στην αγορά εργασίας στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη, λαμβάνοντας υπόψη τις Ευρωπαϊκές Συστάσεις για το σεβασμό των Κοινωνικών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων υπηκόων τρίτων χωρών.</p> <p>Στον παρόντα Ειδικό Στόχο υπάγονται δράσεις υποστήριξης των μεταναστών και πολιτών τρίτων χωρών, όσον αφορά στην πρόσβαση τους στην αγορά εργασίας και σε υπηρεσίες υγείας.</p>
Δράση/εις	<ul style="list-style-type: none"> ■ Δ14.1. Ολοκληρωμένες δράσεις ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών στην αγορά εργασίας. Η δράση αφορά στην υποστήριξη των υπηκόων τρίτων χωρών μέσω ολοκληρωμένων δράσεων ένταξης στην αγορά εργασίας όπως η εξατομικευμένη υποστήριξη, συμβουλευτική, καθοδήγηση και πρόσβαση στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. ■ Δ14.2. Παροχή υπηρεσιών διαμεσολάβησης σε υπηρεσίες υγείας. Η δράση αφορά στην καλύτερη πρόσβαση των υπηκόων τρίτων χωρών σε υπηρεσίες υγείας μέσω παροχής υπηρεσιών διαμεσολάβησης.
Συμβολή στον ειδικό στόχο	<p>Οι προαναφερθείσες δράσεις συμβάλλουν στην κοινωνικοοικονομική ένταξη μεταναστών και υπηκόων τρίτων χωρών στην κοινωνία, στην αγορά εργασίας και σε υπηρεσίες υγείας, στο πλαίσιο των κατευθύνσεων του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου.</p>



Ειδικός Στόχος	ΕΣ15: Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως των ΡΟΜΑ [4.1].
Σύνοπτική περιγραφή ΕΣ	<p>Έξι οικισμοί ΡΟΜΑ βρίσκονται στην Κρήτη, ο μεγαλύτερος στο Δήμο Ηρακλείου και μικρότεροι στα Χανιά, Ρέθυμνο και Ιεράπετρα. Σε όλες τις περιπτώσεις οι οικισμοί έχουν αναπτυχθεί στις παρυφές των αστικών και ημιαστικών κέντρων. Εκτός των οικισμών, πληθυσμός Ρομά συναντάται εντός του αστικού ιστού τόσο στο Ηράκλειο όσο και στα Χανιά και το Ρέθυμνο. Η εικόνα των οικισμών παρουσιάζει κοινά χαρακτηριστικά με την υπόλοιπη Ελλάδα στους τομείς των υποδομών με σημαντικές ελλείψεις στην ύδρευση, αποχέτευση και διαχείριση απορριμμάτων. Σημαντικά προβλήματα καταγράφονται στην πρόσβαση των ΡΟΜΑ στην εκπαίδευση και την απασχόληση.</p> <p>Οι ΟΤΑ Α βαθμού συγκαταλέγονται μεταξύ των φορέων που καλούνται να προσφέρουν υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης, πρόσβασης στην αγορά εργασίας και βελτίωσης των υπηρεσιών διαβίωσης στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής για τους ΡΟΜΑ και της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη λαμβάνοντας υπόψη τις Ευρωπαϊκές Συστάσεις για το σεβασμό των Κοινωνικών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην πολυμορφία των Ρομά, τις ειδικές ανάγκες των γυναικών, των νέων και των παιδιών.</p> <p>Στον πλαίσιο του Ειδικού Στόχου περιλαμβάνονται δράσεις που συμβάλλουν στην κοινωνική ένταξη και ενίσχυση της απασχολησιμότητας των ΡΟΜΑ, καθώς και στην εξασφάλιση των προϋποθέσεων δημόσιας υγείας και κατάλληλων συνθηκών στέγασης, σύμφωνα με την Εθνική Στρατηγική ΡΟΜΑ. Στις δράσεις, εκτός των άλλων, συμπεριλαμβάνονται τόσο η καταπολέμηση του ψηφιακού αναλφαριθμητισμού, όσο και η εκμάθηση της Ελληνικής Γλώσσας. Ο συγκεκριμένος ΕΣ εμφανίζει συμπληρωματικότητα με τον αντίστοιχο ΕΣ 16, ο οποίος περιλαμβάνει δράσεις κοινωνικής ένταξης.</p>
Δράση/εις	<ul style="list-style-type: none">■ Δ15.1. Στήριξη της αυτοαπασχόλησης σε Ρομά (ΝΘΕ). Η δράση αφορά στην υποστήριξη των ΡΟΜΑ μέσω ολοκληρωμένων δράσεων ένταξης στην αγορά εργασίας όπως η εξατομικευμένη υποστήριξη, συμβουλευτική, καθοδήγηση και πρόσβαση στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και γενικότερα δράσεις για αυτοαπασχόληση.■ Δ15.2. Ολοκληρωμένα προγράμματα για την ενσωμάτωση των ΡΟΜΑ στην αγορά εργασίας. Η δράση αφορά στην υποστήριξη των ΡΟΜΑ μέσω ολοκληρωμένων δράσεων ένταξης στην αγορά εργασίας όπως η εξατομικευμένη υποστήριξη, συμβουλευτική, καθοδήγηση και πρόσβαση στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και γενικότερα δράσεις για απασχόληση.■ Δ15.3. Ομάδες βελτίωσης συνθηκών διαβίωσης ΡΟΜΑ. Η δράση αφορά στη βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης των ΡΟΜΑ στους οικισμούς που έχουν αναπτύξει μέχρι να καταστεί εφικτό ο πληθυσμός Ρομά σταδιακά να ενταχθεί πλήρως στον ευρύτερο αστικό και κοινωνικό ιστό. Επισημαίνεται ότι η βελτίωση Συνθηκών Διαβίωσης αποτελεί το πρώτο στάδιο για τις περιοχές έως ότου αναπτυχθούν Οργανωμένοι Χώροι Μετεγκατάστασης ή και διασποράς στον αστικό ιστό.
Συμβολή στον ειδικό στόχο	Οι δράσεις συμβάλλουν στην κοινωνική ένταξη και ενίσχυση της απασχολησιμότητας των ΡΟΜΑ, καθώς και στην εξασφάλιση των προϋποθέσεων δημόσιας υγείας και κατάλληλων συνθηκών στέγασης, σύμφωνα με την Εθνική Στρατηγική των ΡΟΜΑ.

Ειδικός Στόχος

ΕΣ16: Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, περιλαμβανομένων υπηρεσιών που προάγουν την πρόσβαση σε στέγαση και υπηρεσιών φροντίδας με επίκεντρο τον άνθρωπο, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης, εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία, με έμφαση στα παιδιά και στις μειονεκτούσες ομάδες, βελτίωση της προσβασιμότητας, μεταξύ άλλων για τα άτομα με αναπηρίες, της



αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης [4.ια].

Σύνοπτική περιγραφή ΕΣ

Με βάση τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, μεταξύ 2018 και 2019, ο δείκτης του κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROP) μειώθηκε από 37% σε 31,6%. Αντίθετα ο δείκτης της ακραίας υλικής αποστέρησης αυξήθηκε από το 17,6% στο 18,9%. Ο δείκτης του κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού παραμένει υψηλός. Το 1/3 των ατόμων ηλικίας 18-59 ετών αντιμετωπίζει συνθήκες φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού.

Ο δείκτης υγείας πληθυσμού ενώ εμφάνισε σημαντική ανάκαμψη το 2016 συγκριτικά με το 2013, το 2019 δείχνει τάση μείωσης και αναδεικνύει την ανάγκη για διαρκώς βελτιούμενες, σύγχρονες και ποιοτικές υπηρεσίες πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας στην Περιφέρεια.

Συνεπώς, στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου επιδιώκεται η ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης ευπαθών ομάδων και πολιτών που διαβιούν κάτω από το όριο της φτώχειας σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσίτες κοινωνικές υπηρεσίες, καθώς και σε υπηρεσίες ολοκληρωμένης φροντίδας υγείας και περίθαλψης. Παράλληλα, διατηρείται και επεκτείνεται το δίκτυο των Κέντρων Κοινότητας με διευρυμένες πλέον αρμοδιότητες, μετονομαζόμενο σε δίκτυο Κοινωνικών Κέντρων. Συνεχίζεται η υποστήριξη της λειτουργίας των ΚΗΦΗ, ΚΔΗΦ και ΣΥΔ για ΑΜΕΑ, ενώ επεκτείνεται η φιλοσοφία των ΣΥΔ και στους Ηλικιωμένους.

Στον ΕΣ περιλαμβάνονται οι δράσεις υποστήριξης των δομών ηλικιωμένων που εναρμονίζονται με τις κατευθυντήριες αρχές για την ενεργό γήρανση και την αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών, καθώς και οι δράσεις υποστήριξης των δομών ΑΜΕΑ που εναρμονίζονται με τις Ευρωπαϊκές Συστάσεις για το σεβασμό των Κοινωνικών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, την κατεύθυνση της αποϊδρυματοποίησης με την υποστήριξη των ατόμων με αναπηρία σε ότι αφορά τις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος, λαμβάνοντας υπόψη το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία και την Ετήσια Έκθεση (2020) του Παρατηρητηρίου Θεμάτων Αναπηρίας της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία.

Προτεραιότητα του ΕΣ αποτελεί η μετακίνηση από την ιδρυματοποίηση στην οικογένεια και κοινωνία, η αντιμετώπιση θεμάτων έμφυλης βίας, η αντιμετώπιση θεμάτων υποδοχής και βραχείας φιλοξενίας, ψυχικής υγείας και εξαρτίσεων παιδιών και εφήβων λαμβάνοντας επίσης υπόψη τις αρχές της ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας 'εγγύηση για το παιδί'.

Δράση/εις

■ **Δ16.1. Κοινωνικά Κέντρα (μετεξέλιξη κέντρων κοινότητας με την ενσωμάτωση των ΚΕΜ, της διαπολιτισμικής μεσολάβησης και των δομών παροχής αγαθών).**

Η δράση αφορά στη συνέχιση της λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας με διευρυμένες αρμοδιότητες και υπηρεσίες στην εφαρμογή πολιτικών κοινωνικής προστασίας και στην εδραίωσή τους ως τοπικά σημεία αναφοράς για την υποδοχή, εξυπηρέτηση και διασύνδεση των πολιτών με όλα τα Κοινωνικά Προγράμματα και Υπηρεσίες που υλοποιούνται στην περιοχή παρέμβασης του Κοινωνικού Κέντρου. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται στα Κοινωνικά Κέντρα η λειτουργία Παραρτημάτων για παροχή υπηρεσιών σε θύλακες ΡΟΜΑ, η λειτουργία κινητής/ών μονάδας/ων για την εξυπηρέτηση ατόμων απομακρυσμένων περιοχών, η λειτουργία Παραρτημάτων για την παροχή υπηρεσιών σε μετανάστες και δικαιούχους διεθνούς προστασίας, η λειτουργία των κοινωνικών συσσιτίων, παντοπωλείων, φαρμακείων κλπ.,

■ **Δ16.2. Δομές καταπολέμησης της βίας κατά των γυναικών.**

Η δράση αφορά στη συνέχιση της λειτουργίας Συμβουλευτικών Κέντρων και Ξενώνων Φιλοξενίας στις έδρες ή/και στις μεγαλύτερες πληθυσμιακά πόλεις των Περιφερειών, για την υποστήριξη και φιλοξενία των γυναικών - θυμάτων βίας, την ευαισθητοποίηση, την πρόληψη και την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

■ **Δ16.3. Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης.**

■ **Δ16.4. Δίκτυο παροχής Κοινωνικής Φροντίδας σε ηλικιωμένους (ΚΗΦΗ).**

Η δράση αφορά στη συνέχιση λειτουργίας των Κέντρων Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) με αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών ημερήσιας φροντίδας σε ηλικιωμένα άτομα μη δυνάμενα να αυτοεξυπηρετηθούν απόλυτα (κινητικές δυσκολίες, άνοια κλπ), των οποίων το οικογενειακό περιβάλλον που τα φροντίζει, εργάζεται ή αντιμετωπίζει σοβαρά κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα ή



	<p>προβλήματα υγείας και αδυνατεί να ανταποκριθεί στη φροντίδα που έχει αναλάβει.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Δ16.5. Κέντρα Δημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας ΑΜΕΑ (ΚΔΗΦ). Η δράση αφορά στη συνέχιση της λειτουργίας των ΚΔΗΦ για παροχή υπηρεσιών ημερήσιας φροντίδας σε άτομα με αναπηρίες, όπως: διαμονή, διατροφή, παροχή πράξεων εξατομικευμένης ειδικής αγωγής, παροχή ατομικής ή και ομαδικής άσκησης, εκπαίδευση στην αυτοεξυπηρέτηση και στην εκμάθηση δραστηριοτήτων καθημερινής ζωής, δημιουργική απασχόληση, συμμετοχή σε προγράμματα ψυχαγωγίας, πολιτισμού και άθλησης. ■ Δ16.6. Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης - ΣΥΔ (ΑΜΕΑ, Ηλικιωμένων, Εφήβων). Η δράση αφορά στη λειτουργία Στεγών Υποστηριζόμενης Διαβίωσης ΑΜΕΑ συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών και ηλικιωμένων ατόμων με παροχή υπηρεσιών διαβίωσης και φροντίδας, (διαμονή, διατροφή, μέριμνα για πρόσβαση σε ιατρική και νοσοκομειακή φροντίδα, μετακίνηση, κτλ), με πρόσβαση σε δραστηριότητες ψυχαγωγίας, κοινωνικοποίησης και σύνδεσης με την κοινότητα, κατάρτισης και αξιοποίησης δυνατοτήτων προς επίτευξη της κοινωνικής ενσωμάτωσης, συμπεριλαμβανόμενης της αύξησης των δυνατοτήτων πρόσβασης στην εργασία, για τα άτομα που αυτό είναι εφικτό. ■ Δ16.7. Ενίσχυση υπηρεσιών πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας. ■ Δ16.8. Ενίσχυση υπηρεσιών ψυχικής υγείας. Η δράση αφορά στην συνέχιση της λειτουργίας ενός ολοκληρωμένου συστήματος υπηρεσιών ψυχικής υγείας που θα παρέχονται στην κοινότητα και στην ταυτόχρονη αποδυνάμωση του ρόλου των ψυχιατρικών νοσοκομείων ως παρόχων ψυχιατρικών υπηρεσιών και η κοινωνική επανένταξη των ψυχικά ασθενών. ■ Δ16.9. Ανάπτυξη υπηρεσιών για την αντιμετώπιση των εξαρτήσεων (αλκοόλ, ναρκωτικές ουσίες κλπ.). Η δράση αφορά στη συνέχιση της λειτουργίας δομών υποστήριξης ατόμων που κάνουν χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών - ή αντιμετωπίζουν άλλου τύπου εξαρτητικές συμπεριφορές. Στα πλαίσια της συγκεκριμένης δράσης θα χρηματοδοτηθεί η λειτουργία μονάδων Σωματικής Αποτοξίνωσης από οπιούχα και αλκοόλ, απεξάρτησης από το αλκοόλ και τις «νόμιμες» εξαρτήσεις, για άτομα με ψυχιατρική συννοσηρότητα, κοινωνικής φροντίδας όπως γονεϊκής στήριξης και προστασίας εξαρτημένων, έγκαιρης παρέμβασης σε έφηβους-νέους με παραβατική συμπεριφορά, καθώς και πολυδύναμα κέντρα αντιμετώπισης ολοκληρωμένου του φάσματος των εξαρτητικών συμπεριφορών στην περιφέρεια, με κινητές μονάδες με στόχο τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε περιοχές εκτός αστικού ιστού. ■ Δ16.10. Πρόγραμμα κοινωνικού φροντιστή και προσωπικού βοηθού ΑΜΕΑ, ηλικιωμένων κλπ. ■ Δ16.11. Ανάπτυξη ξενώνων άμεσης υποδοχής και βραχείας φιλοξενίας προς αναδοχή.
<p>Συμβολή στον ειδικό στόχο</p>	<p>Οι προαναφερθείσες δράσεις θα συμβάλλουν στην ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης των ευπαθών ομάδων και των πολιτών που διαβιούν κάτω από το όριο της φτώχειας, σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές κοινωνικές υπηρεσίες. Επιπρόσθετα, συμβάλουν στην πρόσβαση των παραπάνω ομάδων σε υπηρεσίες ολοκληρωμένης φροντίδας υγείας και περίθαλψης, στην αποιδροματοποίηση και γενικότερα την αντιμετώπιση χρόνιων νοσημάτων (ψυχική υγεία και εξαρτίσεις).</p>
<p>Ειδικός Στόχος</p>	<p>ΕΣ17: Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών [4.1β].</p>
<p>Σύνοπτική περιγραφή ΕΣ</p>	<p>Ο συγκεκριμένος ΕΣ στοχεύει στα εξής:</p>



	<ul style="list-style-type: none"> ■ Στη βελτίωση της ζωής των παιδιών που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση και ζουν σε συνθήκες φτώχειας, εξασφαλίζοντας αγαθά και υπηρεσίες που βελτιώνουν το επίπεδο ζωής στο πλαίσιο της πολιτικής Εγγύηση για το Παιδί (Child Guarantee). ■ Στην εφαρμογή Ολοκληρωμένων Σχεδίων για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας και την υποστήριξη των εφήβων.
Δράση/εις	<ul style="list-style-type: none"> ■ Δ17.1. Υποστήριξη εφήβων: ανάπτυξη δράσεων σε υποβαθμισμένες περιοχές, (δράση στο πλαίσιο της στρατηγικής «Εγγύηση για το Παιδί»). ■ Δ17.2. Δράση τοπικής ολοκληρωμένης παρέμβασης για την προστασία των παιδιών και την καταπολέμηση της φτώχειας, (δράση στο πλαίσιο της στρατηγικής «Εγγύηση για το Παιδί»).
Συμβολή στον ειδικό στόχο	Οι παραπάνω δράσεις συμβάλλουν στην υποστήριξη ατόμων που διαβιούν κάτω από το όριο της φτώχειας, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών, προκειμένου να εξασφαλίσουν ικανοποιητικές συνθήκες διαβίωσης, την πρόσβαση των νέων σε υπηρεσίες που αντιμετωπίζουν κοινωνικά θέματα και ενισχύουν την κοινωνική τους ένταξη.

4.4.6 Τομέας Προτεραιότητας 6: Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη των Αστικών Κέντρων και της Υπαίθρου

Ο **Τομέας Προτεραιότητας 6** ικανοποιεί τον **Στόχο Πολιτικής 5** της νέας πολιτικής συνοχής της ΕΕ για «Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της μέσω προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης όλων των τύπων περιοχών και των τοπικών πρωτοβουλιών».

Στο πλαίσιο του συγκεκριμένου Τομέα Προτεραιότητας τίθενται οι ακόλουθοι **Ειδικοί Στόχοι** (οι οποίοι αναμένεται να επιτευχθούν μέσω των αντίστοιχων παρεμβάσεων και δράσεων, όπως αυτές παρουσιάζονται ακολούθως).

Ειδικός Στόχος	ΕΣ18: Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές [5.i].
Σύνοπτική περιγραφή ΕΣ	<p>Η αστική αναζωογόνηση θεωρείται ένα από τα πιο αποτελεσματικά εργαλεία πολιτικών αστικού σχεδιασμού. Οι Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) καλούνται να καταστήσουν τις πόλεις δίκαιες, πράσινες, παραγωγικές και έξυπνες, εξασφαλίζοντας ποιότητα ζωής στις γειτονιές, για όλες τις πληθυσμιακές ομάδες, άρση των διαχωρισμών και διακρίσεων, αναβαθμισμένους χώρους πρασίνου, ποιοτικές και ανθεκτικές κλιματικά υποδομές και κτίρια, ενεργειακή απόδοση υποδομών, βιώσιμη κινητικότητα, στήριξη καινοτομίας και παραγωγικής διαφοροποίησης καθώς και ψηφιακή μετάβαση.</p> <p>Τέσσερις ΣΒΑΑ θα εφαρμοστούν στις πρωτεύουσες των Περιφερειακών Ενοτήτων της Κρήτης. Ηράκλειο και Χανιά συνεχίζουν και επικαιροποιούν τις ΣΒΑΑ 2014-2020. Το Ρέθυμνο και ο Αγ. Νικόλαος σχεδιάζουν νέες ΣΒΑΑ αξιοποιώντας την εμπειρία του παρελθόντος. Οι ΣΒΑΑ θα δομηθούν με κατάλληλη επιλογή συνεκτικών παρεμβάσεων, με εφαρμογή σε καθορισμένες περιοχές παρέμβασης. Θα ενδυναμώσουν τη βιώσιμη αστική κινητικότητα, συνεργώντας με τις δράσεις των λοιπών προτεραιοτήτων του προγράμματος. Τα Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας αποτελούν προϋπόθεση και υπόβαθρο ενίσχυσης δράσεων βιώσιμης κινητικότητας.</p> <p>Ο Ειδικός Στόχος θα επιδιώξει την αστική ανάπτυξη τεσσάρων πόλεων της Κρήτης, Πρωτευουσών των Περιφερειακών Ενοτήτων, μέσω κατάλληλα σχεδιασμένων στρατηγικών, αντιμετωπίζοντας σύγχρονες κοινωνικές, οικονομικές και τεχνολογικές προκλήσεις.</p>



Δράσεις

Μέσω κατάλληλα σχεδιασμένων **Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης**, οι οποίες στοχεύουν στην ενίσχυση και στον μετασχηματισμό των πόλεων, καθώς και στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, θα υλοποιηθούν οι ακόλουθες δράσεις:

■ **Δ18.1. Εφαρμογές ΤΠΕ στο δημόσιο τομέα.**

Στα πλαίσια της δράσης υλοποιούνται δραστηριότητες ΤΠΕ τοπικής εμβέλειας και σημασίας, οι οποίες ενισχύουν την παροχή βελτιωμένων υπηρεσιών από τις Αστικές Αρχές των ΣΒΑΑ. Επιδιώκεται η διεύρυνση της παροχής ηλεκτρονικών υπηρεσιών από το Δημόσιο στους πολίτες, στο πλαίσιο μιας λογικής έξυπνης πόλης, καθώς και η ενδυνάμωση και διαφοροποίηση της τοπικής οικονομίας, μέσω της παροχής ψηφιακών υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας σε τομείς προτεραιότητας (π.χ. τουρισμός – πολιτισμός)

■ **Δ18.2. Ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων δημόσιου τομέα.**

Στα πλαίσια της δράσης υλοποιούνται δραστηριότητες ενεργειακής αναβάθμισης κτιρίων του δημόσιου τομέα, χωροθετημένων στην περιοχή παρέμβασης των ΣΒΑΑ, στις παρακάτω ενδεικτικές κατηγορίες: σχολικά κτίρια, διοικητήρια, κοινωνικές δομές, αθλητικές εγκαταστάσεις, κλπ. Επιπλέον, επιδιώκεται η μείωση της κατανάλωσης ενέργειας των δημοσίων κτιρίων και ως εκ τούτου η μείωση των εκπομπών CO₂ στο αστικό περιβάλλον, μέσω της υιοθέτησης ενεργειακά αποδοτικών συστημάτων για ψύξη και θέρμανση χώρων, την παραγωγή ζεστού νερού χρήσης κλπ.

■ **Δ18.3. Μέτρα διαχείρισης ομβρίων και πλημμυρικών φαινομένων.**

Στα πλαίσια της παρούσας δράσης υλοποιούνται δράσεις αντιμετώπισης πλημμυρικών φαινομένων στα αστικά κέντρα. Η δράση επιδιώκει την αντιπλημμυρική θωράκιση των πόλεων απέναντι σε θεομηνίες, στο πλαίσιο της διαχείρισης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.

■ **Δ18.4. Αντιμετώπιση της διάβρωσης των ακτών.**

Στα πλαίσια της παρούσας δράσης υλοποιούνται δράσεις προστασίας των παράκτιων ζωνών που χωροθετούνται σε περιοχές ΣΒΑΑ και κινδυνεύουν από το φαινόμενο της διάβρωσης (αντιδιάβρωτικά έργα - προστασία λιμένων έναντι των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής). Η δράση επιδιώκει την προστασία του παράκτιου μετώπου πόλεων, στο πλαίσιο της διαχείρισης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.

■ **Δ18.5. Συμπλήρωση / αναβάθμιση δικτύων ύδρευσης.**

Στα πλαίσια της παρούσας δράσης υλοποιούνται παρεμβάσεις αναβάθμισης – συμπλήρωσης υφιστάμενων δικτύων ύδρευσης και κατασκευής νέων δικτύων και συστημάτων ύδρευσης, στα αστικά κέντρα. Επιδιώκεται η ορθολογική διαχείριση των υδάτινων πόρων της Κρήτης, λαμβάνοντας υπόψη και την κλιματική αλλαγή, την καθολική πρόσβαση του πληθυσμού σε πόσιμο νερό, καθώς και τη βιώσιμη διαχείρισή του, με περιορισμό των διαρροών στα δίκτυα ύδρευσης και εξασφάλιση καλής ποιότητας πόσιμου νερού.

■ **Δ18.6. Διαχείριση απορριμμάτων μικρής κλίμακας.**

Στα πλαίσια της παρούσας δράσης κατασκευάζονται υποδομές Διαχείρισης Απορριμμάτων μικρής κλίμακας, στον αστικό χώρο, σύμφωνα με τον αναθεωρημένο ΕΣΔΑ & ΠΕΣΔΑΚ. Επιδιώκεται η ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση των απορριμμάτων, σύμφωνα με τις Οδηγίες της ΕΕ περί Κυκλικής Οικονομίας.

■ **Δ18.7. Συμπλήρωση / αναβάθμιση αστικών αρτηριών.**

Στα πλαίσια της παρούσας δράσης υλοποιείται η αναβάθμιση τμημάτων του οδικού δικτύου των αστικών κέντρων. Επιδιώκεται η ενίσχυση της ενεργητικής και παθητικής οδικής ασφάλειας και η βελτίωση της προσβασιμότητας στον αστικό και περιαστικό χώρο.

■ **Δ18.8. Αναβάθμιση / συμπλήρωση υποδομών παιδικής φροντίδας.**

Στο πλαίσιο της δράσης προβλέπεται η κατασκευή - αναβάθμιση - συμπλήρωση υποδομών παιδικής φροντίδας. Επιδιώκεται η εξασφάλιση υποδομών που μπορούν να υποστηρίξουν τις απαιτήσεις του σύγχρονου και ασφαλούς



	<p>συστήματος παιδικής φροντίδας και η αντιμετώπιση αυξημένων αναγκών στέγασης παιδικής φροντίδας στα αστικά κέντρα.</p> <ul style="list-style-type: none">■ Δ18.9. Αναβάθμιση / συμπλήρωση υποδομών α' βάθμιας εκπαίδευσης. Στο πλαίσιο της δράσης προβλέπεται η κατασκευή - αναβάθμιση - συμπλήρωση υποδομών πρωτοβάθμιας και εκπαίδευσης με στόχο την αντιμετώπιση αυξημένων πιέσεων για κατασκευή σύγχρονων νηπιαγωγείων στα αστικά κέντρα.■ Δ18.10. Αναβάθμιση / συμπλήρωση υποδομών κοινωνικής πρόνοιας. Στο πλαίσιο της δράσης προβλέπεται η κατασκευή - αναβάθμιση - συμπλήρωση υποδομών κοινωνικής πρόνοιας για την παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών σε ευάλωτες ομάδες (ΑΜΕΑ, ηλικιωμένοι, παιδιά, άστεγοι κλπ.). Επιδιώκεται η εξασφάλιση υποδομών που μπορούν να υποστηρίξουν τις απαιτήσεις ενός σύγχρονου συστήματος υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας στον πληθυσμό των αστικών κέντρων, καθώς και η εξασφάλιση προϋποθέσεων κοινωνικής ένταξης και καλής ποιότητας ζωής των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού.■ Δ18.11. Προστασία και ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος. Στο πλαίσιο της δράσης προβλέπεται η προστασία και ανάδειξη του πολιτισμικού αποθέματος των αστικών κέντρων. Αναβαθμίζονται και αξιοποιούνται τα μνημεία που χωροθετούνται στον αστικό χώρο. Αναδεικνύονται ανενεργά ιστορικά και διατηρητέα κτίρια για να φιλοξενήσουν πολιτισμικές δραστηριότητες και λοιπές χρήσεις με προστιθέμενη αξία στην τοπική οικονομία. Επιδιώκεται η ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων της Κρήτης και η διασύνδεση τους με την οικονομία της πόλης και η ανάδειξη διατηρητέου κτιριακού αποθέματος που κινδυνεύει να καταστραφεί.■ Δ18.12. Πράσινες υποδομές στο αστικό περιβάλλον. Στο πλαίσιο της δράσης υλοποιούνται έργα βελτίωσης – αναβάθμισης του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος των αστικών κέντρων, όπως ενδεικτικά οι ακόλουθες:<ul style="list-style-type: none">○ Αναπλάσεις κοινοχρήστων χώρων και οδικών αρτηριών πόλεων.○ Δράσεις διευκόλυνσης της κυκλοφορίας των πολιτών και επισκεπτών (συμπεριλαμβανομένων των ΑΜΕΑ).Στο πλαίσιο της δράσης επιδιώκεται η βελτίωση του μικροκλίματος των αστικών κέντρων, η δημιουργία ελκυστικών κοινόχρηστων χώρων για τους πολίτες και η ενίσχυση των πράσινων υποδομών στο πλαίσιο της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής.■ Δ18.13. Ηλεκτροκίνηση της αστικής συγκοινωνίας. Στο πλαίσιο της δράσης υλοποιούνται δράσεις ηλεκτροκίνησης των αστικών μέσων μεταφοράς και της βελτίωσης των στόλων των αστικών συγκοινωνιών με προμήθεια ηλεκτρικών λεωφορείων για την ενίσχυση της φιλοπεριβαλλοντικής τους διάστασης και της εγκατάστασης συστημάτων παρακολούθησης. Η αύξηση του μεριδίου των περιβαλλοντικά φιλικών αστικών ΜΜΜ θα συμβάλλει στην περιβαλλοντική αναβάθμιση των αστικών περιοχών, λόγω της μείωσης των εκπομπών αερίων ρύπων, αλλά και του θορύβου, υπό το πρίσμα της ενίσχυσης της βιώσιμης αστικής κινητικότητας και της ασφαλούς μετακίνησης στις αστικές μεταφορές.■ Δ18.14. Διεύρυνση του δικτύου Ποδηλατοδρόμων και προμήθεια ποδηλάτων. Υλοποιούνται δράσεις ενίσχυσης του δικτύου ποδηλατοδρόμων των αστικών κέντρων και προμήθειας ποδηλάτων για τη διάθεσή τους στους πολίτες και στους επισκέπτες των πόλεων, με στόχο την ενίσχυση της αειφόρου κινητικότητας, την περιβαλλοντική αναβάθμιση των αστικών περιοχών και ιστορικών κέντρων λόγω της μείωσης των εκπομπών αερίων ρύπων, αλλά και του θορύβου και την ενίσχυση της ασφαλούς μετακίνησης στις αστικές μεταφορές.
Συμβολή στον ειδικό στόχο	Μέσω της εφαρμογής Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης οι επιλέξιμες πόλεις της Κρήτης επιδιώκουν την προώθηση έξυπνων, πράσινων, παραγωγικών και δίκαιων παρεμβάσεων που μετασχηματίζουν την οικονομία των περιοχών παρέμβασης,



αντιμετωπίζουν τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και βελτιώνουν την καθημερινότητα και ποιότητα ζωής των κατοίκων, χωρίς αποκλεισμούς.

Ειδικός Στόχος

ΕΣ19: Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών [5.ii].

Σύνοπτική περιγραφή ΕΣ

Η αναζωογόνηση της υπαίθρου και των ορεινών περιοχών και η ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής συνοχής παραμένει μια σημαντική πρόκληση της Περιφέρειας.

Η ανάδειξη/αξιοποίηση του διεθνώς αναγνωρισμένου και ισχυρού brand UNESCO, θα δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για την ανάδειξη της ορεινής και ημιορεινής Κρήτης ως εναλλακτικό τουριστικό προορισμό εμπειρίας και ποιότητας. Μέσω επιλεγμένων διαδρομών θα δημιουργηθούν αναπτυξιακές συνέργειες με το κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον, κινητοποιώντας το λανθάνον αναπτυξιακό δυναμικό της υπαίθρου και των ορεινών περιοχών. Ενοποιητικό στοιχείο είναι το Ευρωπαϊκό Περιπατητικό Μονοπάτι E4, μήκους 500 χλμ, με μεγάλη επισκεψιμότητα.

Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου θα σχεδιαστεί μια ΟΧΕ, η οποία θα επιδιώξει τη δημιουργία μιας νέας εναλλακτικής πρότασης για την τουριστική ανάπτυξη του νησιού με όρους βιώσιμης ανάπτυξης και επίκεντρο την ενδοχώρα της και ειδικότερα τις ορεινές και ημιορεινές περιοχές. Η ορεινή-ημιορεινή ενδοχώρα της Κρήτης, αντιπροσωπεύει το 50% της έκτασης αυτής, το 75% των οικισμών και το 20% του πληθυσμού της.

Δράση/εις

Μέσω της κατάλληλα σχεδιασμένης **Στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης**, θα υλοποιηθούν οι ακόλουθες δράσεις:

■ **Δ19.1. Εφαρμογές ΤΠΕ στο δημόσιο τομέα.**

Υλοποιούνται δράσεις ΤΠΕ τοπικής εμβέλειας και σημασίας, οι οποίες ενισχύουν την παροχή βελτιωμένων υπηρεσιών από τους δημόσιους φορείς. Επιδιώκεται η διεύρυνση της παροχής ηλεκτρονικών υπηρεσιών από το Δημόσιο στους πολίτες και επισκέπτες των περιοχών ΟΧΕ, καθώς και η ενδυνάμωση και διαφοροποίηση της τοπικής οικονομίας μέσω της παροχής ψηφιακών υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας σε τομείς προτεραιότητας (π.χ. τουρισμός – πολιτισμός).

■ **Δ19.2. Διαχείριση Απορριμμάτων μικρής κλίμακας.**

Στο πλαίσιο της δράσης θα υλοποιηθεί η κατασκευή υποδομών Διαχείρισης Απορριμμάτων μικρής κλίμακας, στους οικισμούς της περιοχής εφαρμογής της ΟΧΕ, σύμφωνα με τον αναθεωρημένο ΕΣΔΑ & ΠΕΣΔΑΚ. Επιδιώκεται η ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση των απορριμμάτων, σύμφωνα με τις Οδηγίες της ΕΕ περί Κυκλικής Οικονομίας.

■ **Δ19.3. Συμπλήρωση/αναβάθμιση του τοπικού οδικού δικτύου.**

Στο πλαίσιο της δράσης θα υλοποιηθεί η αναβάθμιση τμημάτων του τοπικού οδικού δικτύου της περιοχής εφαρμογής της ΟΧΕ. Επιδιώκεται η ενίσχυση της ενεργητικής και παθητικής οδικής ασφάλειας και η βελτίωση της προσβασιμότητας σε περιοχές παραγωγικές ή/και υψηλής επισκεψιμότητας.

■ **Δ19.4. Προστασία και ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος.**

Στο πλαίσιο της δράσης θα υλοποιηθεί η προστασία και η ανάδειξη του πολιτισμικού αποθέματος της περιοχής εφαρμογής της ΟΧΕ. Αναβαθμίζονται και αξιοποιούνται τα μνημεία και αρχαιολογικοί χώροι, αναδεικνύονται ανενεργά ιστορικά και διατηρητέα κτίρια για να φιλοξενήσουν πολιτισμικές δραστηριότητες και λοιπές χρήσεις με προστιθέμενη αξία στην τοπική οικονομία. Επιδιώκεται η ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων της Κρήτης και η διασύνδεση τους με την οικονομία της περιοχής αξιοποιώντας τη δυναμική των πολιτιστικών διαδρομών. Ενισχύονται οι προϋποθέσεις διασύνδεσης των μνημείων και βελτίωσης των όρων υποδοχής και ξενάγησης των επισκεπτών.

■ **Δ19.5. Ανάπλαση κοινόχρηστων χώρων.**

Στο πλαίσιο της δράσης θα υλοποιηθούν έργα βελτίωσης – αναβάθμισης του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος των αστικών κέντρων της περιοχής παρέμβασης όπως:



	<ul style="list-style-type: none">○ Αναπλάσεις κοινοχρήστων χώρων.○ Δράσεις διευκόλυνσης της κυκλοφορίας των πολιτών και επισκεπτών (συμπεριλαμβανομένων των ΑΜΕΑ). <p>Επιδιώκεται η βελτίωση του μικροκλίματος των αστικών κέντρων, η δημιουργία ελκυστικών κοινοχρήστων χώρων για τους πολίτες και η ενίσχυση των πράσινων υποδομών στο πλαίσιο της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής.</p> <ul style="list-style-type: none">■ Δ19.6. Τουριστική Προβολή. Στο πλαίσιο της δράσης χρηματοδοτείται η προβολή των φυσικών και πολιτισμικών πόρων της περιοχής παρέμβασης της ΟΧΕ, στο πλαίσιο της Περιφερειακής Στρατηγικής Τουριστικής Προβολής και Τουριστικής Ανάπτυξης, που προωθεί εναλλακτικές μορφές τουρισμού που εδράζονται στα συγκριτικά πλεονεκτήματα της ενδοχώρας και των ορεινών περιοχών της Κρήτης (φυσικό-πολιτισμικό και ανθρωπογενές περιβάλλον), τα οποία τυγχάνουν διεθνούς αναγνώρισης, εγγραφόμενα σε καταλόγους της UNESCO. Επιδιώκεται η ενημέρωση της παγκόσμιας αγοράς για τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της ενδοχώρας της Κρήτης ως τουριστικός προορισμός, με σεβασμό των θεμάτων ασφάλειας και προστασίας, καθώς και η διεύρυνση των αγορών και της τουριστικής περιόδου.■ Δ19.7. Δράσεις ενίσχυσης της βιοποικιλότητας και ανάδειξης του φυσικού περιβάλλοντος Στο πλαίσιο της δράσης θα υλοποιηθούν παρεμβάσεις κατ' εφαρμογή του αναθεωρημένου ΡΑΦ κι όχι μόνο στις περιοχές του δικτύου Natura 2000 που κυριαρχεί στην ενδοχώρα και τις ορεινές περιοχές της Κρήτης. Τέτοιες δράσεις ενδεικτικά είναι :<ul style="list-style-type: none">○ Η προστασία των ενδημικών ειδών και εν γένει της βιοποικιλότητας της περιοχής.○ Η βελτίωση της γνώσης σε τοπικό επίπεδο για την κατάσταση διατήρησης ειδών και τύπων οικοτόπων, με την εγκαθίδρυση και εφαρμογή συστημάτων μόνιμης παρακολούθησης ειδών/ οικοτόπων.○ Η χρηματοδότηση παρεμβάσεων που απορρέουν από τα Σχέδια Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών.○ Η δημιουργία πράσινων υποδομών των οικοσυστημάτων εντός και εκτός δικτύου Natura 2000 και η ανάπτυξη πρακτικών και μέτρων φιλικών και υποστηρικτικών προς τα είδη και τους τύπους οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος.
Συμβολή στον ειδικό στόχο	<p>Με τη Στρατηγική Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης θα αξιοποιηθούν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των ορεινών περιοχών και περιοχών υπαίθρου της Κρήτης που βρίσκονται εγγεγραμμένες σε καταλόγους της UNESCO, με στόχο τη δημιουργία ενός νέου μοντέλου βιώσιμης και πράσινης ανάπτυξης στην ενδοχώρα της περιφέρειας. Επιπρόσθετα, η ΟΧΕ θα ενδυναμώσει την τοπική οικονομία συμβάλλοντας στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, την αύξηση της αποδοτικότητας των πόρων και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Μέσω σωστά επιλεγμένων φυσιολατρικών και πολιτιστικών διαδρομών θα δημιουργηθούν αναπτυξιακές συνεργασίες με το κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον, κινητοποιώντας το λανθάνον αναπτυξιακό δυναμικό της υπαίθρου και των ορεινών περιοχών. Η ΟΧΕ επιδιώκει την αξιοποίηση του brand name «UNESCO» προς όφελος της ανάπτυξης ενός νέου τουριστικού μοντέλου για την Κρήτη που θα ενδυναμώσει την ενδοπεριφερειακή συνοχή της Κρήτης.</p>

4.4.7 Τομέας Προτεραιότητας 7: Τεχνική βοήθεια ΕΤΠΑ

Ο **Τομέας Προτεραιότητας 7** καλύπτει τις ανάγκες τεχνικής υποστήριξης, περιλαμβάνοντας τεχνικές επιμέρους δράσεις, όπως οι ακόλουθες:

- Συμπληρωματικά συστήματα και Εργαλεία Οργάνωσης της Διαχείρισης.



- Πληροφόρηση και Δημοσιότητα.
- Αξιολόγηση, Μελέτες, Εμπειρογνωμοσύνες, Τεχνικοί Σύμβουλοι.
- Ενδυνάμωση διαχειριστικής ικανότητας της Αρχής Διαχείρισης.

Βασικές ομάδες στόχοι είναι η Επιτροπή παρακολούθησης, η Αρχή Διαχείρισης, οι Δικαιούχοι, οι Πολίτες της Κρήτης και οι Πολίτες της ΕΕ.

Καθώς, όπως προαναφέρθηκε, ο συγκεκριμένος Τομέας Προτεραιότητας περιλαμβάνει αποκλειστικά τεχνικές επιμέρους δράσεις υποστήριξης, η εφαρμογή του δεν αναμένεται να προκαλέσει οποιαδήποτε αλληλεπίδραση με περιβαλλοντικές παραμέτρους και ως εκ τούτου δεν θα αποτελέσει αντικείμενο περαιτέρω ανάλυσης στα πλαίσια της παρούσας ΣΜΠΕ.

4.4.8 Τομέας Προτεραιότητας 8: Τεχνική βοήθεια ΕΚΤ+

Ο **Τομέας Προτεραιότητας 8** καλύπτει τις ανάγκες τεχνικής υποστήριξης, περιλαμβάνοντας τεχνικές επιμέρους δράσεις, όπως οι ακόλουθες:

- Συμπληρωματικά συστήματα και Εργαλεία Οργάνωσης της Διαχείρισης.
- Πληροφόρηση και Δημοσιότητα.
- Αξιολόγηση, Μελέτες, Εμπειρογνωμοσύνες, Τεχνικοί Σύμβουλοι.
- Ενδυνάμωση διαχειριστικής ικανότητας της Αρχής Διαχείρισης.
- Υποστήριξη Δικαιούχων.
- Δράσεις για την ενίσχυση του capacity building των Κοινωνικών Εταίρων και της Κοινωνίας των πολιτών.

Βασικές ομάδες στόχοι είναι η Επιτροπή παρακολούθησης, η Αρχή Διαχείρισης, οι Δικαιούχοι, οι Πολίτες της Κρήτης και οι Πολίτες της ΕΕ.

Ομοίως με την περίπτωση του Τομέα Προτεραιότητας 7, ο συγκεκριμένος Τομέας Προτεραιότητας περιλαμβάνει αποκλειστικά τεχνικές επιμέρους δράσεις υποστήριξης, η εφαρμογή του δεν αναμένεται να προκαλέσει οποιαδήποτε αλληλεπίδραση με περιβαλλοντικές παραμέτρους. Ως εκ τούτου δεν θα αποτελέσει αντικείμενο περαιτέρω ανάλυσης στα πλαίσια της παρούσας ΣΜΠΕ.